

Uro under en stabil overflate?

Befolkningens syn på ytrings- og informasjonsfrihet 2025

Audun Fladmoe

Dag Wollebæk

Kjersti Thorbjørnsrud

Ella Hegna Eggen

Innhold

Innledning	4
Hovedfunn	9
Grenser for ytringer i et 10-års perspektiv	14
3.1. Aksept for ytringer som kan oppleves som krenkende	14
3.2. Grufforskjeller i aksept for krenkende ytringer	16
3.3. Konsekvenser av ytringer som kan oppleves som krenkende	20
3.4. Hvor mye kan en ytring skade?	22
3.5. Religionskritikk, blasfemi og rasisme	24
3.6. Syn på karikaturtegninger	26
3.7. Økende støtte til universitets- og høyskoleansattes ytringsfrihet	28
3.8. Norge og USA	29
3.9 Varierer støtten etter politisk tilhørighet?	30
Offentlig tilknytning, deltakelse og tilbaketrekning	32
4.1. Deltakelse på internett og i sosiale medier	32
4.2. Ytringsvilje og selvsensur	35
4.3. Ytringsvilje og selvsensur over tid	37
4.4. Sammenheng mellom ytringsvilje, kjønn, alder og politisk tilhørighet	39
4.5. Hvilke temaer diskuterer folk oftest?	42
4.6. Hvilke tema unngår folk å diskutere?	43

4.7. Ubehagelige kommentarer og trusler	46
4.8. I ulike informasjonsbobler?	48
4.9. En nasjonal eller internasjonal offentlighet?	50
Medier, meningsmangfold og deltakermangfold	52
5.1. Journalisters uavhengighet og bidrag til meningsmangfold	52
5.2. Vurderinger av mediebildet	54
5.3. Ytringsrom: Meningsmangfold – for lite rom for kontroversielle meninger?	56
5.4. Syn på meningsmangfold og politiske orienteringer	58
5.5. Ytringsrom: Hatefulle ytringer og begrensninger i minoriteters deltakelse	62
5.6. Syn på deltakermangfold og politiske orienteringer	64
Trusselsituasjonen – Norge i verden	66
6.1. Akseptable inngrep ved terrorangrep	66
6.2. Ulik støtte ved ulike trusler?	68
6.3. Bekymring	69
6.4. Trusler mot ytringsfrihet og samfunnsdebatt – med folks egne ord	71
6.5. Noen typiske svar på spørsmål om trusler mot ytringsfrihet og samfunnsdebatt, sortert etter tema	72

Innledning

Denne rapporten undersøker hvordan befolkningen oppfatter ytringsfrihet og informasjonsfrihet i praksis: Hvor setter folk grensene for hva som er akseptable ytringer? I hvilken grad unngår folk å si det de mener av frykt for negative konsekvenser? Og hvor mange har erfaring med ubehagelige kommentarer og trusler? Videre undersøker vi hvordan folk vurderer kvaliteten på medier, journalistikk og nye informasjonskilder, og hvordan de oppfatter det offentlige ordskiftet i stort: Er det preget av tilstrekkelig takhøyde, inkludering og meningsmangfold?

Ved å sammenligne resultater fra tilsvarende befolkningsundersøkelser over en 10-års periode, viser rapporten i hvilken grad disse oppfatningene og erfaringene er preget av stabilitet eller endringer over tid, og hvordan ulike grupper, med ulik bakgrunn og politisk orientering, vurderer vilkårene for informasjons- og ytringsfrihet.

Rapporten er gjennomført av Institutt for samfunnsforskning på oppdrag fra Stiftelsen Fritt Ord. Den er basert på en representativ befolkningsundersøkelse gjennomført høsten 2025, og bygger videre på tidligere undersøkelser fra 2013, 2015 og 2020.

Debatter om ytringsfrihet har de siste tiårene ofte skjedd i kjølvannet av dramatiske hendelser, som karikaturstrid, terrorangrep og protester, der nye posisjoner og forståelser av ytringsfrihet og ytringsansvar har vokst fram. Disse debattene har foregått i en ny digital og global offentlighet, der revolusjonerende endringer i medie- og kommunikasjonsteknologi har endret grunnpremissene for den offentlige samtalen. Mens mange så med optimisme på digitalisering og sosiale medier på tidlig 2000-tall, med forventninger om demokratisering av den offentlige debatten og økt deltakelse, har de senere årene vært mer preget av bekymring for desinformasjon, polarisering og globale selskapers makt.

Ulike aktører og grupper har gjennom perioden vi har undersøkt hatt ulike oppfatninger om ytringsfrihetens status og hva som truer en åpen og opplyst offentlig samtale. Selv om ytringsfriheten er en demokratisk kjerneverdi, og oppslutningen om ytringsfrihet som prinsipp er høy i Norge, har våre tidligere undersøkelser vist at grupper med ulike politiske

og ideologiske standpunkter kan oppleve ulike former for begrensninger i det offentlige ordskiftet som problematiske: Der én gruppe vektlegger utfordringer med politisk korrekthet og lav takhøyde for kontroversielle ytringer, fremhever andre hets og hat, og behovet for vern mot ytringer som oppfattes som skadelige.

I den forrige monitorundersøkelsen fra 2020 fant vi tendenser til polarisering der kvinner og menn og velgere til høyre og venstre ble mer uenige. Kvinner og velgere til venstre svarte i større grad enn tidligere at de oppfattet skadelige ytringer som et problem og uttrykte mindre aksept for ytringer som kunne oppfattes som nedsettende eller krenkende, særlig hvis de var rettet mot minoriteter. Samtidig fant vi at flere menn enn kvinner og velgere på høyresiden, spesielt Fremskrittspartiets velgere, mente at politisk korrekthet og mangel på meningsmangfold var et problem.

I årets undersøkelse har det vært viktig å finne ut om denne utviklingen har vedvart. På den ene siden kan økende oppslutning om fløypartier gjenspeile større uenighet om utfordringene for ytringsfrihet og informasjonsfrihet. På den annen side var 2020 et spesielt år, med en offentlighet sterkt preget av pandemi og unntakstilstand, og mye oppmerksomhet knyttet til strukturell rasisme og sårbare minoriteter. Det er derfor også mulig at polariseringen har blitt mindre. *Ett viktig spørsmål i årets rapport blir dermed om tendensen til polarisering har avtatt eller stabilisert seg.*

Helt sikkert er det at den raske utviklingen innen informasjons- og kommunikasjonsteknologi ikke har stoppet opp siden forrige undersøkelse. Etter 2020 har kunstig intelligens og generative språkmodeller blitt tilgjengelig for alle, ledsaget av både sterk bekymring og store forhåpninger. I denne undersøkelsen undersøker vi derfor *hvordan endringer i informasjonsteknologi preger befolkningens vurderinger av kvaliteten på det offentlige ordskiftet og tilgangen på pålitelig informasjon.* I tillegg følger vi utviklingen når det gjelder folks mediebruk, tilgang til ulike informasjonskilder og folks tiltro til journalistikk og medier.

Den opphetede amerikanske debatten om ytringsfrihet har lenge farget hvordan vi diskuterer ytrings- og informasjonsfrihet i Norge. I årets undersøkelse ser vi derfor også nærmere på hvordan et slikt amerikansk bakteppe påvirker folks vurdering av stridsspørsmål knyttet til ulike former for politisk intervensjon i offentlig informasjons- og kunnskapsformidling:

Påvirkes folks vurderinger av kontroversielle problemstillinger av at de settes inn i en amerikansk kontekst?

Til sist, og ikke minst, undersøker vi hvordan en ny virkelighet preget av sikkerhetstrusler, krig og kriser preger holdningene til ytrings- og informasjonsfrihet her hjemme. Russlands fullskalainvasjon av Ukraina, terrorangrep i Israel og krig på Gaza, samt gjenvalget av president Trump i USA, preger offentligheten. I denne undersøkelsen spør vi om og i hvilken grad urolige tider, bekymring for ytre trusler og fiendtlig påvirkning preger folks vurderinger av hva som kan true ytringsfrihet og demokrati og om hvorvidt *et sterkere fokus på beredskap og sikkerhet påvirker befolkningens aksept for inngrep og begrensninger i ytrings- og informasjonsfriheten.*

Teoretisk rammeverk

Undersøkelsen bygger på et teoretisk rammeverk utviklet i tidligere monitorundersøkelser. Her er hovedargumentet at folks holdninger og erfaringer knyttet til ytringsfrihet og informasjonsfrihet ikke bare er knyttet til formelle rettigheter og juridisk beskyttelse, men også av sosiale og kulturelle normer og mekanismer.

Det vil si: Det er selvsagt slik at et solid rettslig vern av ytringsfriheten, definert som «friheten til å gi uttrykk for det du mener», er en nødvendig forutsetning for muligheten til å ytre seg fritt. Det såkalte informasjonsinfrastrukturkravet i Grunnloven, der *informasjonsfrihet* utlegges som retten til å motta andres ytringer og holde seg informert (Prop.6L), er også et grunnleggende prinsipp som skal sikre at innbyggerne har tilgang på troverdig og relevant informasjon.

Samtidig preger ikke de rettslige rammene for ytringsfriheten, inkludert de begrensningene loven setter for trusler og hatefulle ytringer, alene folks oppfatning av hva det er greit å si og mene offentlig.

Idealet om en åpen offentlig samtale er tuftet på retten til sannhetssøking, autonomi og demokratisk deltakelse, men det å ytre seg offentlig handler også om muligheten til å delta i et sosialt fellesskap. Å kunne ytre seg i dialog og diskusjon handler slik om grunnleggende behov for tilhørighet og anerkjennelse. Ulike former for sosiale sanksjoner og utstøtingsmekanismer, enten det er snakk om hatefulle ytringer og

dehumanisering, sosial isolasjon og moralsk fordømmelse, eller redaksjonell moderering og ulike former for kansellering, er virksomme mekanismer i det offentlige ordskiftet.

Det er også viktig å følge med på hvordan sosiale, kulturelle og rettslige normer spiller sammen, påvirker hverandre og endres over tid. Det har derfor vært en sentral ambisjon for denne og tidligere undersøkelser å måle ikke bare *hvilke* typer ytringer folk finner akseptable, men også hvilken type sanksjoner de mener bør settes inn når en norm trækkes over: Ønsker folk rettslige skritt som bot eller fengsel – eller snarere sosiale og symbolske sanksjoner som moderering, sletting eller utestengning?

I kjølvannet av stadig nye sosiale medier, formater og medievaner, beskrives offentligheten ofte som hardere og mer brutal enn før. Å undersøke omfanget av folks egne erfaringer med ubehagelige kommentarer og trusler og i hvilken grad de lar være å ytre seg om tema de er opptatt av i frykt for negative konsekvenser for seg selv eller andre har slik vært et sentralt spørsmål også i denne nye undersøkelsen.

I perioden vi studerer har det stadig vært debatter om ytringsfrihet, informasjonsfrihet og meningsmangfold, ofte med sterke meninger og følelser involvert. Det er et nøkkelpremiss i vårt analytiske rammeverk at disse debattene må forstås i sammenheng med medie- og kommunikasjonslandskapet, som har endret seg mye i de siste tiårene. Muligheten til å ytre seg og tilgangen til informasjon er revolusjonert med internett, digitale plattformer, stadig nye sosiale medier, smarttelefoner og kunstig intelligens. Revolusjonen er fulgt av nye globale eierskap, nye medieformater og nye stemmer og innholdsprodusenter, som opererer utenfor tradisjonelle institusjonelle normer og med endrede rammer for kontroll og regulering.

Om ytrings- og informasjonsfriheten i sum er styrket eller svekket er det ulike meninger om. Uansett ser vi *teknologisk endring* som en katalysator for hvordan folk opplever den offentlige debatten. Vi er i mindre grad enn før (bare) mottakere av ytringer i redigerte medier; terskelen for selv å ytre seg offentlig og respondere på andres ytringer er senket. Dermed blir juridiske, sosiale og symbolske grenser for meningsutvekslinger mellom «folk flest» i større grad enn før gjenstand for debatt og politisk konflikt. Våre undersøkelser gir en unik mulighet til å studere hvordan *ulike grupper* oppfatter utfordringer knyttet til ytringsfrihet og offentlighet

forskjellig, og hvordan oppfatningene *speiler politiske skillelinjer*, nasjonalt og globalt. Samtidig kan befolkningsundersøkelser over tid gi et viktig korrektiv til alarmistiske diagnoser som gjerne er basert på de mest høylytte stemmene og de mest ytterliggående posisjonene i debatten. Representative undersøkelser gir også en stemme til dem som ikke diskuterer i sosiale medier eller ytrer seg offentlig på andre måter, men som likevel har oppfatninger om ytringsrom, medier og tilgangen til relevant informasjon. Ved å undersøke befolkningens oppfatninger og erfaringer over tid kan vi dessuten finne ut om folks holdninger, tross all endring og turbulens på samfunnsnivå, er mer stabile enn man skulle tro.

Metode

Analysene er basert på en ny befolkningsundersøkelse gjennomført høsten 2025, som så er sammenlignet med data fra tilsvarende undersøkelser i 2013, 2015 og 2020. Alle undersøkelsene ble gjennomført blant om lag 2000 personer i hver runde på web og utvalgene ble trukket fra «Galluppanelet». Medlemmene av dette panelet er invitert via andre undersøkelser, og det er ikke mulig å melde seg inn selv. Utvalgene til hver undersøkelse er trukket ved stratifisering på kjønn, alder, utdanning og bosted. I tillegg er tidligere respondenter blitt invitert til å delta på nytt. Siden frafallet er størst blant unge voksne, ble det i 2025 trukket et disproporsjonalt utvalg med overstratifisering av personer yngre enn 30 år. Resultatene som presenteres er basert på vektete analyser, der det korrigeres for skjevheter knyttet til kjønn, alder, bosted og utdanning. Personer med innvandrerbakgrunn (innvandrere og etterkommere) er underrepresentert i Galluppanelet, og det er ikke mulig å trekke utvalg som er representative for denne gruppen. Det gjør at resultatene ikke kan si noe om forskjeller mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn.

For å undersøke effekten av ulike debattkontekster samt mindre variasjoner i spørsmålsstillinger, ble utvalgene på flere spørsmål delt tilfeldig i mindre grupper, som hver fikk ulike introduksjoner («treatments») til ulike spørsmål eller de fikk spørsmål med litt ulike formuleringer. Dermed varierer antall respondenter som har svart på hvert enkeltspørsmål.

Hovedfunn

Grenser for ytringer

- Et klart flertall aksepterer ytringer i offentligheten som kan oppleves som krenkende av ulike grupper. Få ønsker strenge formelle sanksjoner. Grensedragningen handler dermed primært om sosiale, ikke juridiske grenser.
- Det er stor oppslutning om ytringsfriheten som prinsipp. Men støtten til ytringsfriheten er ikke uten forbehold. Et klart flertall avviser et absolutt skille mellom ytringers og handlingers skadepotensial og uttrykker enighet i at hatefulle ytringer kan skade like mye som vold.
- Når avveiningene blir mer konkrete, er meningene delte om hvor skadelige ytringer kan være. Det er få som mener at mediene ikke bør publisere karikaturer. Men mange uttrykker restriktive eller varsomme holdninger. For eksempel ønsker flere et forbud mot å brenne religiøse symboler enn at det skal være tillatt.
- I spørsmål som kan knyttes til en amerikanskinspirert «kulturkrig» er det større støtte til inngrep som går i retning av å beskytte minoriteter enn å beskytte tradisjonelle og konservative verdier. Likevel støttes ingen av inngrepene vi måler av et flertall, uansett retning.
- Vi finner økt støtte til akademisk frihet. Andelen som mener universitetsansatte bør stå fritt til å ytre politiske meninger har økt fra 2020 til 2025, og endringen er tverrpolitisk.
- På et overordnet nivå framstår holdningene til grenser for ytringer som stabile. Aksept for krenkende ytringer har knapt endret seg de siste fem årene og det er stabile holdninger til religionskritikk, blasfemi, rasisme, publisering av karikaturtegninger, samt hvor skadelige ytringer er,

Tilknytning, deltagelse og tilbaketrekning

- Et mindretall i befolkningen ytrer seg regelmessig på internett og sosiale medier, men andelen unge voksne som gir uttrykk for meningene sine har økt.

- Etablerte medier er fortsatt i en særstilling som kilde til nyheter og debatt. Også det voksende podkastformatet domineres av de etablerte mediene. Mediedietten varierer etter alder: Unge bruker i større grad sosiale medier som hovedkilde, mens eldre i større grad forholder seg til etablerte medier.
- Menn forholder seg i større grad enn kvinner til en internasjonal offentlighet (målt som innhold på «andre språk enn norsk»), men unge kvinner konsumerer mye internasjonal informasjon via sosiale medier. De som konsumerer mye innhold på andre språk i sosiale medier rapporterer om mer negative erfaringer: de har oftere vært utsatt for ubehagelige eller nedlatende kommentarer eller trusler, de er mer bekymret for falske nyheter, og oftere misfornøyd med mangfoldet i norske medier.
- Andelen som har vært utsatt for ubehagelige kommentarer eller trusler er stabil over tid. Men det har vært en liten økning fra 2020 til 2025 i andelen som svarer at de har vært utsatt for konkrete trusler (fra 6,5 til 9 % blant dem som har deltatt i en diskusjon og sagt en mening offentlig).
- Holdningene til de etablerte mediene er stabile eller litt mer positive sammenliknet med tidligere år. Vurderingene av i hvilken grad bredden av meninger i befolkningen gjenspeiles i mediene har blitt mer positiv og det samme gjelder sosiale medier.
- Som tidligere oppfattes journalisters virke som påvirket av hvor de selv står politisk. Vurderingene er litt mindre negative i 2025 enn i 2013, men er stabile siden 2020. Samtidig blir deres vilje til å slippe til ulike standpunkter vurdert positivt.
- I 2025 undersøkte vi betydningen av å presisere «redaktørstyrt» i beskrivelsene av mediene. Vi finner at dette begrepet gir mer positive vurderinger av journalisters vilje til mangfold, og at flere uttrykker tillit til «redaktørstyrte medier» i 2025 enn de gjorde til «mediene» i 2020.

Uro og bekymring under en stabil overflate

- Under den stabile overflaten finner vi imidlertid noen tegn til økende uro, bekymring og til dels sinne blant flere.

- Temaene folk diskuterer offentlig preges av større alvor enn tidligere: internasjonale spørsmål, krig og konflikt tar større plass, mens mer hverdagslige temaer har blitt mindre vanlig. Temaer mange unngår, inkluderer innvandring, kjønnsuttrykk og internasjonale stridsspørsmål.
- Tonen i svarene på de åpne spørsmålene i undersøkelsen, som når man skal beskrive trusler mot ytringsfriheten og samfunnsdebatten, fremstår oftere som sint og frustrert enn i tidligere undersøkelser.
- Folks bekymringer preges av urolige tider: framvekst av KI, geopolitisk utrygghet og økt oppmerksomhet om desinformasjon.
- Et flertall er bekymret for at det blir vanskeligere å skille sant fra usant. Rundt halvparten peker på farer ved utenlandsk påvirkning for demokratiet, svekket tilgang på pålitelig informasjon og økende mistillit. Bekymringen for sannhet og informasjonskvalitet er tverrpolitisk.
- Vi måler også bekymring for demokratiets institusjoner (ytringsfrihet, valg, pressefrihet). Færre uttrykker bekymring for dette, og den er mer politisk betinget. Den er størst blant Frp-velgere, velgerne til små partier utenfor Stortinget og blant de som ikke stemmer. At færre er bekymret for disse truslene betyr ikke at man synes de er mindre alvorlige – den lavere andelen gjenspeiler trolig at bekymringene oppleves mindre akutte per nå.
- Det er mindre støtte til inngrep i individuelle friheter ved mistanke om terrorangrep i 2025 enn det var i 2013. Særlig gjelder dette overvåkning og svært inngripende tiltak. Støtten til inngrep i friheter avhenger av trusseltype. Den er størst ved terrorangrep, klart lavere ved cyberangrep, mens folk er langt mer tilbakeholdne dersom trusselen er en stor, ulovlig demonstrasjon.

Opplevelsene av ytringsrommet er polariserte

- Vi har målt oppfatninger av to ulike begrensninger av ytringsrommet: Om man opplever begrensninger i hva det er lov å si (begrenset meningsmangfold), eller om hets og hatefulle ytringer særlig begrenser minoriteters mulighet til å delta i offentlig debatt.
- Oppfatningen av hvordan ytringsfriheten fungerer i praksis er tydelig

politisk delt. For begrensninger i meningsmangfoldet, som vi også målte i 2020, er holdningene stabile når vi ser hele befolkningen under ett, på tross av kontinuerlige kontroverser om temaene.

- Det er likevel tegn til økende politisk betingede forskjeller. Opplevelsen av begrenset meningsmangfold («politisk korrekthet», et begrensende politisk klima) er knyttet til flere politiske konfliktsaker enn i 2020. Den gangen var det særlig de som var negative til innvandring og klimapolitikk som opplevde sitt ytringsrom som begrenset, mens det i 2025 i nesten like stor grad gjelder kristenkonserverne og økonomisk høyreorientering.
- Endringene vi ser henger sammen med en utvikling der synspunktene på slike saker i større grad enn før henger sammen i ideologiske «pakker». Tidligere kunne for eksempel posisjoner i spørsmål om innvandring, klima og skattepolitikk krysse hverandre, mens synspunktene nå oftere er sammenfallende.
- De som mener offentligheten begrenses av hets og hatefulle ytringer og at det er vanskeligere for minoriteter enn andre å delta, utgjør et politisk speilbilde av dem som mener meningsmangfoldet er truet: Disse er mer liberale i innvandringspolitikken, opptatt av klima, mindre opptatt av religiøse og tradisjonelle verdier, plassert til venstre i økonomisk politikk og tilhengere av likestilling.
- Disse posisjonene er likevel ikke gjensidig utelukkende. Mange opplever at begge deler er et problem og få opplever at ingen av delene er det.

«Prinsipielle spørsmål» er lite politisk polariserte, men med større kjønnsforskjeller

- Synet på hvor man trekker grensene for akseptable ytringer og hvordan man oppfatter ytringers skadepotensial er mindre betinget av hvor man står politisk, enn synet på begrensninger i ytringsrommet. Det er med andre ord større politiske forskjeller når spørsmålet gjelder «er» (hvordan man opplever at grensene trekkes i dag), enn «bør» (hvor grensene burde trekkes).
- De partipolitiske skillene i aksept for krenkende ytringer har blitt mindre fra 2020 til 2025. Partitilhørighet forklarer også lite av hvor

skadelige man synes ytringer kan være og det er små partipolitiske forskjeller i syn på religionskritikk og beskyttelse av religiøse menneskers følelser.

- Når spørsmål settes på spissen (som å frata universiteter støtte dersom de ikke fremmer bestemte verdier eller å forhindre skolebiblioteker å låne ut visse bøker), kommer de politiske skillene litt tydeligere fram. Velgere på venstresida støtter i noe større grad slike tiltak om det er for å ivareta mangfold, inkludering og beskyttelse av minoriteter, mens velgere på høyresida i noe større grad støtter tiltak for å beskytte tradisjonelle verdier.
- Dette er spørsmål som i liten grad har vært aktuelle i norsk kontekst og jevnt over har de liten støtte i befolkningen. Å kontekstualisere ytringsfrihetstiltak med situasjonen i USA det siste året gjør folk gjennomgående mer negative til innskrenkende tiltak – uansett om tiltakene går i «liberal» eller «konservativ» retning.
- Det er større ytringsvilje på ytterkantene, i Frp og R/SV/MDG/(V), men slik har det også vært i tidligere undersøkelser.
- Kjønn er en viktigere forklaring på aksept for kontroversielle/krenkende ytringer enn politisk tilhørighet. Støtten er konsekvent større blant menn enn blant kvinner. Kvinner skiller i større grad mellom ytringer rettet mot minoriteter og andre grupper.
- Vi fant tendenser til økende kjønnsforskjeller blant unge fra 2015 til 2020. Utviklingen fra 2020 til 2025 går i motsatt retning på en del mål.
- Menn er mer ytringsvillige enn kvinner, men ytringsviljen øker både blant unge menn og kvinner sammenliknet med 2020. Både unge menn og kvinner uttrykker større aksept for krenkende ytringer i 2025 enn de gjorde i 2020.

Grenser for ytringer i et 10-års perspektiv

Aksept for ytringer som kan oppleves som krenkende

Et klart flertall aksepterer ytringer i offentligheten som kan oppleves som krenkende, og det er små endringer de siste fem årene.

Siden 2015 har vi spurt folk om i hvilken grad de aksepterer ytringer som ulike grupper kan oppleve som krenkende. Vi ba dem også presisere om de mener slike ytringer kan aksepteres på offentlige arenaer som i kommentarfelt, sosiale medier og i kunst, musikk og litteratur, om de kan aksepteres på arbeidsplassen eller utelukkende blant familie og venner, eller om slike ytringer ikke er akseptable i noen av disse sammenhengene.

Overordnet viser resultatene et kanskje oppsiktsvekkende stabilt mønster over tid (se figur 1). Et flertall mener at ytringer som kan oppleves som krenkende bør aksepteres på de offentlige arenaene vi spør om. Det gjelder enten ytringene omhandler politikere, religioner, kristne, innvandrere, muslimer eller LHBT-personer.

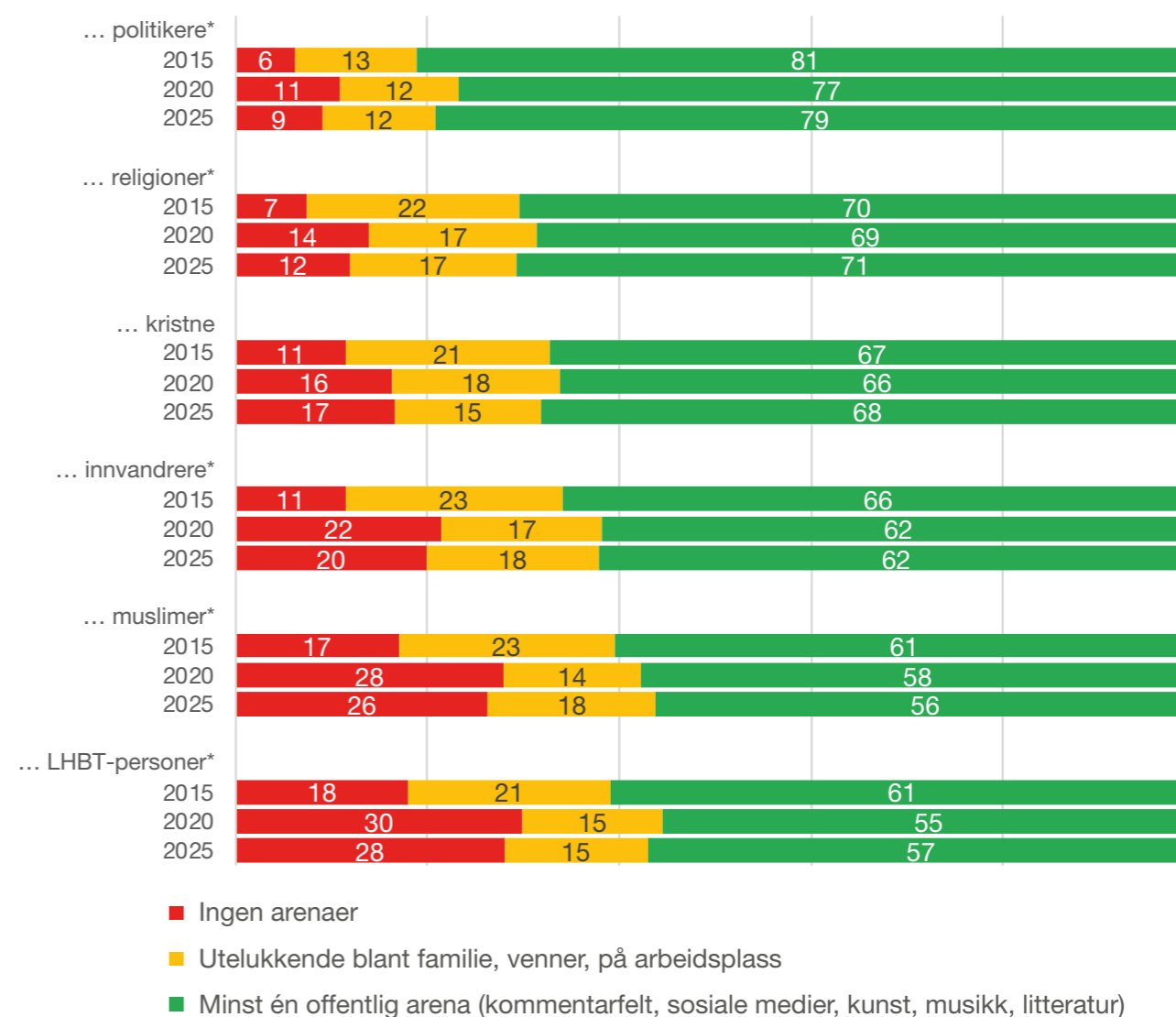
På alle undersøkelsestidspunktene er det størst aksept for ytringer som kan oppleves krenkende for politikere, etterfulgt av religioner og kristne. Rundt 80 % mener politikere bør tåle krenkende ytringer på minst én offentlig arena. På den andre siden er det minst aksept for ytringer som kan oppleves krenkende av LHBT-personer og muslimer. Nærmere 3 av 10 mener slike ytringer ikke bør aksepteres på noen arenaer.

Fra 2015 til 2020 var det generelt en økning i andelen som svarte at ytringer som kan oppleves som krenkende, ikke bør aksepteres (statistisk signifikant for alle ytringer, bortsett fra dersom rettet mot kristne). Endringene var særlig store for ytringer som tydeligst retter seg mot minoritetsgrupper: innvandrere, muslimer og LHBT-personer. Fra 2020 til 2025 er det generelt små endringer, og ingen er statistisk signifikante. Det er likevel en svak tendens til at litt flere igjen aksepterer ytringer som kan oppleves som krenkende.

I undersøkelsene har vi også stilt tilsvarende spørsmål om aksept for

«nedsettende ytringer». Det er generelt færre som aksepterer denne type ytringer, men over tid har det vært en svak, men gradvis økning i andelen som svarer at de aksepterer nedsettende ytringer på offentlige arenaer. For eksempel har andelen økt fra 28 til 37 % fra 2013 til 2025 på spørsmål om nedsettende ytringer om religioner, 20 til 25 % på spørsmål om innvandrere og 18 til 25 % på spørsmål om muslimer.

Figur 1. På hvilke arenaer kan man akseptere ytringer som kan oppleves krenkende for ...

Tall i prosent. n ≈ 1000, unntatt for kristne/muslimer, der utvalget ble delt tilfeldig i to (n ≈ 500 per spørsmål). Det er vektet for kjønn, alder, geografi og utdanning. Stjernemerket (*) indikerer signifikant endring 2015-2020 (kjkvadrat). Ingen av endringene fra 2020-2025 er statistisk signifikante.

Gruppeforskjeller i aksept for krenkende ytringer

Aksepten for ytringer som kan oppleves som krenkende er større blant menn enn blant kvinner.

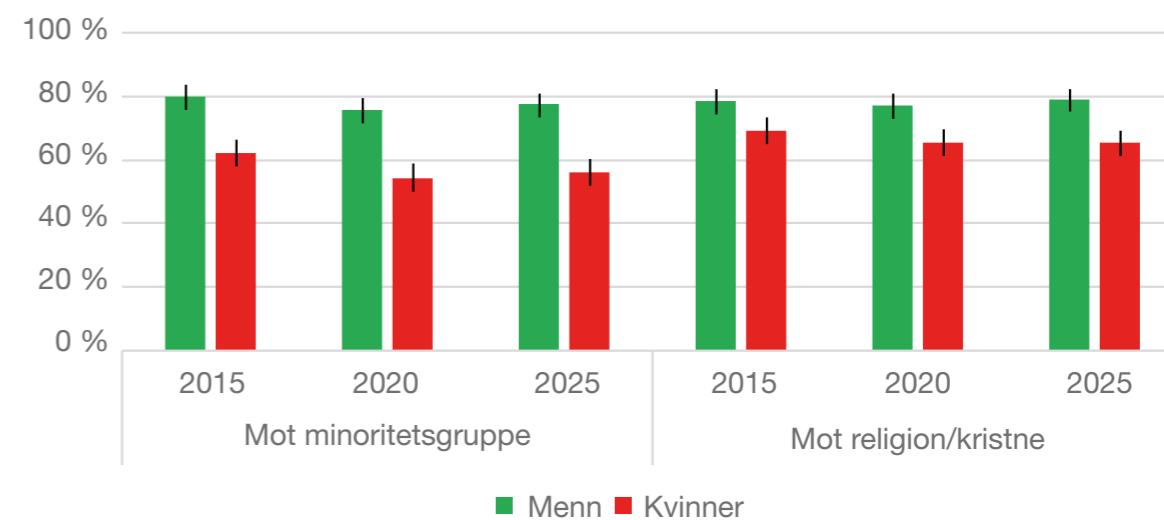
Det er tydelige kjønnsforskjeller når det gjelder aksept for krenkende ytringer, og slik har det vært over tid i alle undersøkelsene våre. Dette mønsteret gjenfinner vi også på andre spørsmål i undersøkelsen. Menn uttrykker gjennomgående større aksept enn kvinner for at krenkende ytringer kan ytres offentlig. Kjønnsforskjellene er størst når ytringene retter seg mot minoritetsgrupper (innvandrere, muslimer, LHBT).

For å synliggjøre dette har vi i figur 2 og 3 skilt mellom ytringer som retter seg mot en minoritet (innvandrere, muslimer, LHBT) og ytringer som retter seg mot religion generelt eller mot kristne som gruppe. Ytringer som retter seg mot politikere er utelatt, siden det store flertallet aksepterer krenkende ytringer mot denne gruppen.

Figur 2 viser tydelig at kjønnsforskjellene er størst når det spørres om ytringer som retter seg mot en minoritetsgruppe. I 2025 er den estimerte andelen som aksepterer ytringer som kan oppleves som krenkende av en minoritetsgruppe på minst én offentlig arena, 77 % blant menn og 56 % blant kvinner. Dersom ytringen retter seg mot religion eller kristne, er de tilsvarende andelene 79 og 65 %. Mens menn uttrykker omtrent den samme aksepten for krenkende ytringer uansett hvem ytringene rettes mot, skiller kvinner i større grad mellom minoritetsgrupper og andre. De uttrykker altså sterkere støtte til vern av minoritetsgrupper.

Mens kjønnsforskjellene samlet sett økte litt fra 2015 til 2020, er de ganske stabile fra 2020 til 2025. Nærmere analyser viser imidlertid forskjeller knyttet til alder. Blant unge voksne økte kjønnsforskjellene fra 2015 til 2020 når det gjaldt aksept for krenkende ytringer rettet mot minoritetsgrupper, men fra 2020 til 2025 er de redusert tilsvarende. Blant eldre respondenter, er det derimot økende kjønnsforskjeller også fra 2020 til 2025.

Figur 2. Aksept for krenkende ytringer på minst én arena

Tall i prosentestimer. Antall n (menn/kvinner per år) ≈ 500. Figuren viser andelen som svarte at de aksepterer ytringer på minst én offentlig arena (internett, kunst og kultur), som kan oppleves som krenkende. «Mot minoritet» inkluderer muslimer, innvandrere og LHBT-personer. Estimaterne er basert på logistiske regresjonsmodeller der år og kjønn er uavhengige variabler. Det er vektet for kjønn, alder, geografi og utdanning i analysene. De vertikale strekene øverst på søylene viser feilmarginen.

Partipolitiske skiller har blitt litt mindre

Figur 3 viser forskjeller mellom fire velgergrupper. For å forenkle fremstillingen, er flere velgergrupper slått sammen basert på hvor likt de har svart på spørsmålene. Det overordnede bildet er at velgere på høyresiden uttrykker større aksept for krenkende ytringer enn velgere på venstresiden. Fra 2015 til 2020 økte den partipolitiske polariseringen, med velgerne til Frp og andre partier utenfor Stortinget på den ene siden og velgerne til Rødt, SV, Ap og MDG på den andre. Forskjellene var spesielt store dersom ytringene rettes mot en minoritetsgruppe: I 2020 svarte 79 % av velgerne til Frp/andre at ytringer som kan oppleves som krenkende av en minoritetsgruppe må aksepteres på en offentlig arena. 53 % av velgerne på venstresiden svarte det samme.

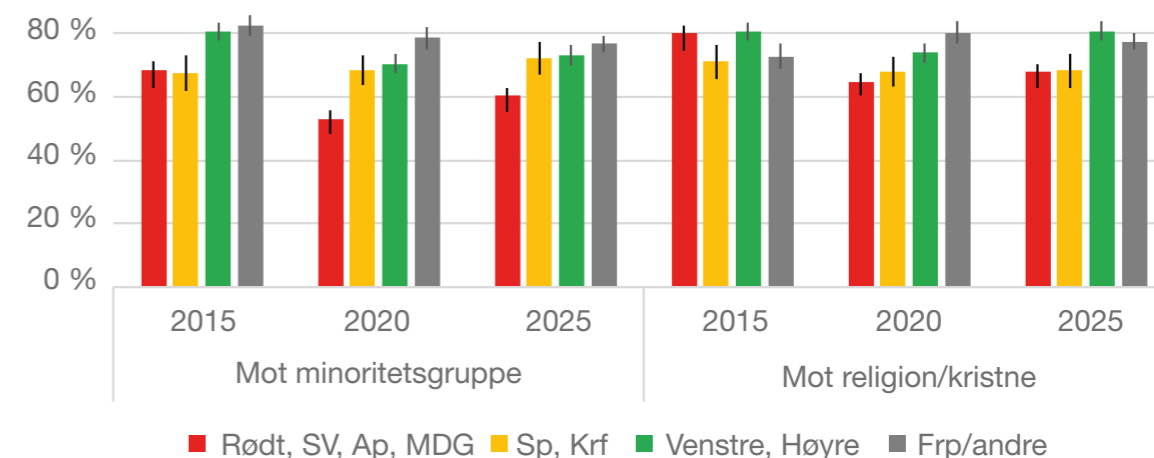
Fra 2020 til 2025 er forskjellene redusert når det gjelder ytringer som kan oppleves krenkende av en minoritetsgruppe. Dette skyldes først og fremst at velgerne til alle andre partier nærmer seg Frps velgere. I 2025 svarte 77 % av velgerne til Frp/andre og 61 % av velgerne til Rødt, SV, Ap og MDG at de aksepterte ytringer som kunne være krenkende mot minoritetsgrupper på minst én offentlig arena.

På spørsmål om ytringer som retter seg mot religion/kristne, er forskjellen mellom disse to velgergruppene mindre (78 vs. 68 prosent). Dette skyldes at velgerne til Frp/andre uttrykker lik aksept for krenkende ytringer mot minoritetsgrupper og mot religion/kristne, mens velgere på venstresiden uttrykker mindre aksept for krenkende ytringer mot minoritetsgrupper.

Det er viktig å ha med seg at sammensetningen av partienes velgergrupper har endret seg over tid, og at endringene derfor dels kan skyldes holdningsendringer blant trofaste velgere, dels at partiene får nye velgere og mister gamle.

Nivåene er ulike, men mønstrene de samme når vi spør om aksept for nedsettende ytringer. Flere menn enn kvinner, og flere velgere på høyre enn på venstresiden, aksepterer slike ytringer, men forskjellene er gjerne litt mindre i 2025 enn de var i 2020.

Figur 3. Aksept for krenkende ytringer på minst én arena

Tall i prosentestimer. Minste n = 81 (Sp, Krf, 2015). Figuren viser andelen som svarte at de aksepterer ytringer på minst én offentlig arena (internett, kunst og kultur), som kan oppleves som krenkende. «Mot minoritet» inkluderer muslimer, innvandrere og LHBT-personer. Estimatene er basert på logistiske regresjonsmodeller der år og partigruppe er uavhengige variabler. Det er vektet for kjønn, alder, geografi og utdanning i analysene. De vertikale strekene øverst på søylene viser feilmarginen.

Konsekvenser av ytringer som kan oppleves som krenkende

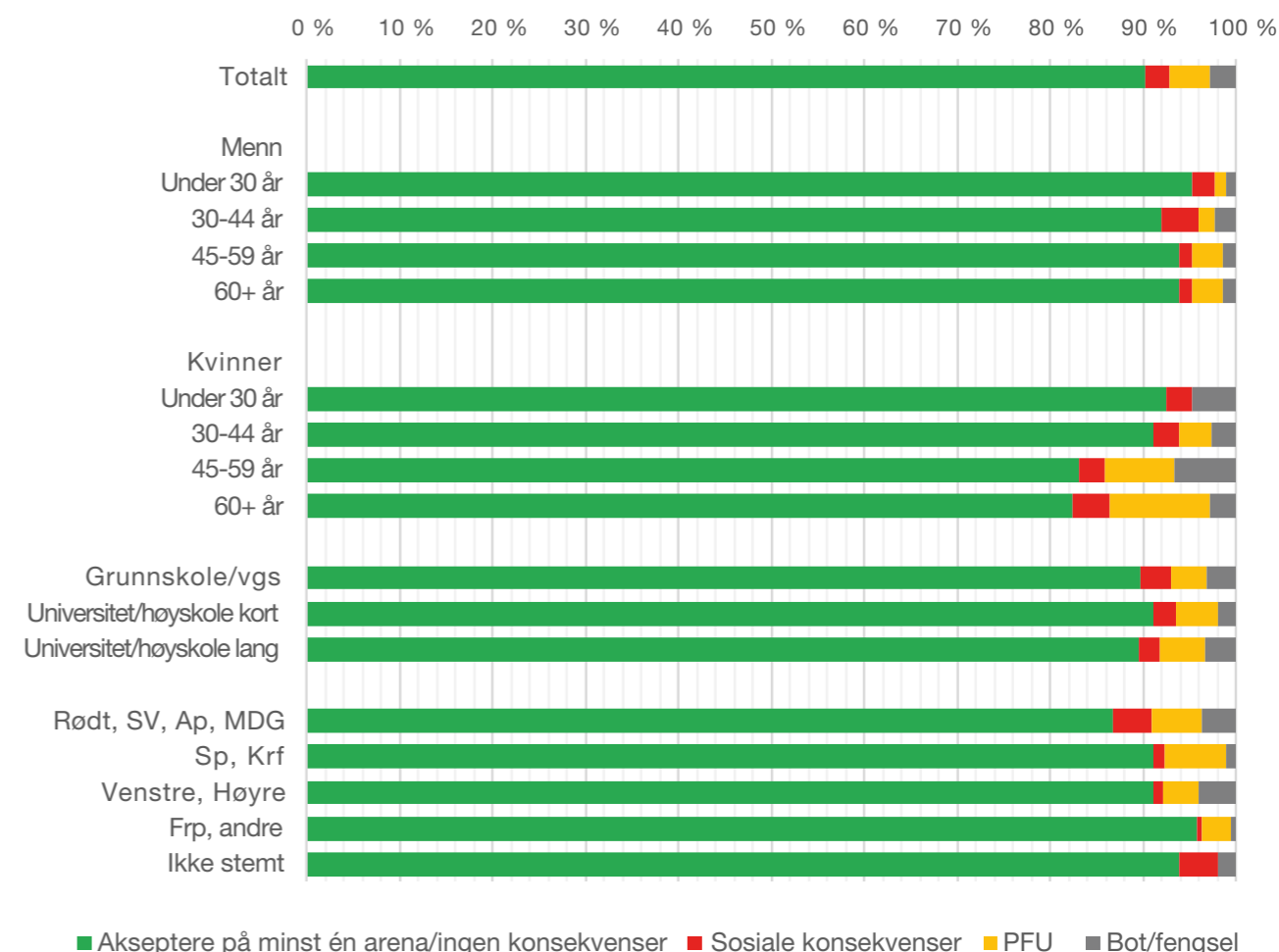
Svært få mener krenkende ytringer bør få juridiske konsekvenser.

De som svarte at de ikke kunne akseptere ytringer som kan oppleves som krenkende (eller nedsettende), fikk et oppfølgingsspørsmål om hvilke konsekvenser – om noen – disse ytringene burde få. Svaralternativene inkluderte sosiale reaksjoner, fellelse i PFU (hvis redigert medium), utestengelse fra det sosiale mediet (hvis fremsatt i sosiale medier), bøter og fengselsstraff av ulik lengde (se tekstboks under figur 4 for detaljer). Figur 4 viser hvilke konsekvenser respondentene mente krenkende ytringer burde få, dersom de var fremsatt i redigerte medier.

Hovedtrekket i figuren er at de aller fleste mener at krenkende ytringer bør aksepteres på minst én arena, og dersom de ikke kan aksepteres, bør de likevel ikke møtes med konsekvenser (til sammen 90 %). Blant de som mener ytringene burde møtes med konsekvenser, er det bare 3 % som mener at ytringene bør møtes med bot og/eller fengsel. De siste 7 % peker på sosiale konsekvenser eller fellelse i PFU. Dette tolker vi som at støtten til ytringsfrihet i juridisk forstand er sterk, og at motstand mot krenkelser først og fremst handler om hvilke ikke-rettslige, uformelle og sosiale grenser respondentene trekker for hva de synes vi skal akseptere av offentlige ytringer.

Dette mønsteret gjelder på tvers av kjønn, alder, utdanning og partipreferanse. I alle gruppene er det mer enn 80 % som svarer at krenkende ytringer bør aksepteres på minst én arena, eller at de ikke bør få konsekvenser. Blant de gruppene som i størst grad svarer at krenkende ytringer bør få konsekvenser, finner vi kvinner i de to eldste aldersgruppene (45 år og eldre) og blant de som stemmer på partier på venstresiden. For eksempel svarer 11 % av kvinner over 60 år at ytringer som oppleves som krenkende og fremsatt i redigerte medier, bør minimum føre til fellelse i PFU.

Figur 4. Strengeste konsekvens ved krenkende ytringer i redigerte medier, på tvers av ytringer

Estimatene i figuren er fra multinomisk regresjonsanalyse der alle variablene er med samtidig. n (total) = 1117. Minste n = 83 (Sp/Krf).

Spørsmålsformulering: «Dersom noen av de følgende typer ytringer blir publisert i norske redigerte medier (f.eks. avis, tv, radio). Hvilke konsekvenser, om noen, mener du dette bør få for det aktuelle mediet dersom noen opplever ytringen som krenkende». [sosiale reaksjoner (for eksempel kritikk, fordømmelse og motstand) i offentlig debatt; fellelse i Pressens faglige utvalg (PFU); bot; kort fengselsstraff for redaktøren (inntil 6 måneder); lang fengselsstraff for redaktøren (mer enn 6 måneder)]. Svarene er kodet slik at respondentenes verdi tilsvarer den strengeste konsekvensen de pekte på (de kunne gi flere svar). De som svarte «ingen konsekvenser» er slått sammen med de som i det foregående spørsmålet svarte at de kunne akseptere ytringer på minst én arena, og som dermed ikke fikk spørsmålet om konsekvenser.

Merk: spørsmålet er stilt de som først svarte at de ikke kunne akseptere krenkende ytringer på noen arenaer. I prosenteringen er de som kunne akseptere på minst én arena slått sammen med de som svarte «ingen konsekvenser».

Hvor mye kan en ytring skade?

Et klart flertall avviser et absolutt skille mellom ytringer og fysiske handlinger: 69 % er enige i at «hatefulle ytringer kan skade like mye som fysisk vold».

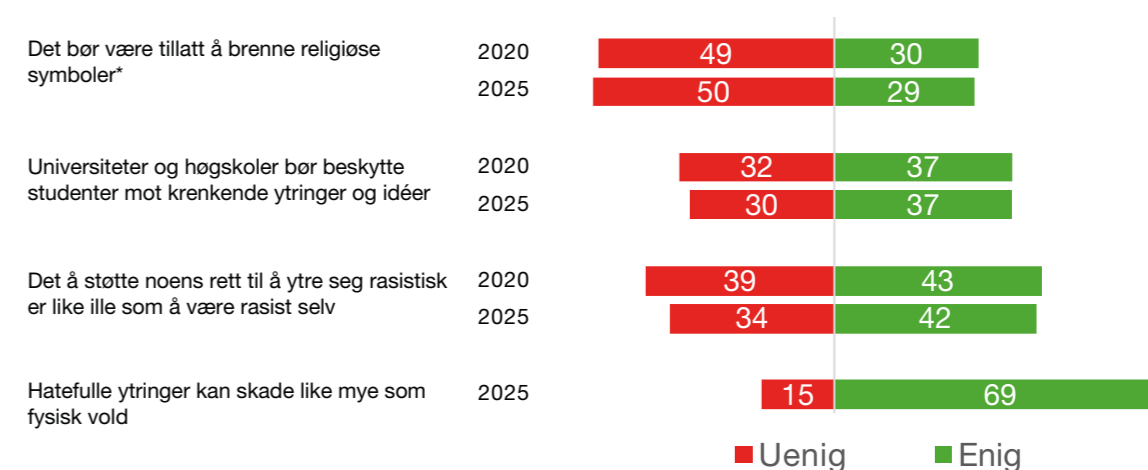
Meningene er mer delte når avveiningene er konkrete (se figur 5). Flere mener det bør være forbudt å brenne religiøse symboler enn at det bør være tillatt. Det samme gjelder påstanden om at studenter bør beskyttes mot krenkende ytringer, og at det er like ille å støtte noens rett til å ytre seg rasistisk som selv å være rasist.

Holdningene er stabile over tid; ingen av endringene er statistisk signifikante.

Noen gruppeforskjeller:

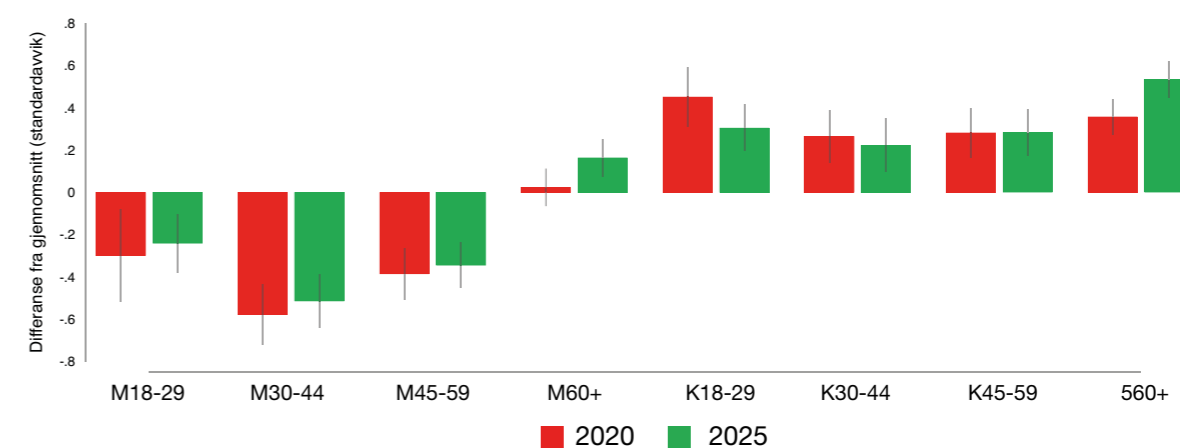
- Vi analyserte de tre spørsmålene som ble stilt både i 2020 og 2025 samlet i en indeks. Denne analysen viste at det er betydelige forskjeller mellom kvinner og menn (se figur 6). Kvinner og eldre av begge kjønn mener oftest at ytringer har stort skadepotensial, mens dette gjelder i minst grad blant menn mellom 30 og 44 år. Mønstrene er stort sett like i 2025 som i 2020, men eldre og yngre kvinner har byttet plass som de mest restriktive.
- De med høyere utdanning, særlig på masternivå eller høyere, vurderer ytringers skadepotensial lavere.
- De politiske forskjellene er mindre enn kjønnsforskjellene. Frps og Venstres velgere skilte seg ut ved å vurdere ytringer som lite skadelige i 2020, men dette er i mindre grad tilfelle i 2025. For eksempel øker andelen Frp-velgere som mener at det bør være forbudt å brenne religiøse symboler fra 28 til 41 %. Dette kan skyldes at Frps velgermasse er større og bredere sammensatt i 2025 enn i 2020.
- Sammenhengene med andre politiske konfliktlinjer er svake og stabile. Som i 2020 vurderer de som er negative til innvandring, klimatiltak og likestilling ytringers skadepotensial litt lavere enn andre. Det er ingen sammenheng med plassering til venstre eller høyre i økonomisk politikk, syn på religion/moral eller sentrum-periferi-aksen.

Figur 5. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander?

NOTE: Analysen er vektet for alder, kjønn, utdanning og bosted. Helt/delvis enig og uenig slått sammen, «vet ikke» og «verken eller» er ikke vist. N = 2001-2006 (2020), 2193-2200 (2025).

Figur 6. Ytringers skadepotensial

SLIK GIKK VI FRAM: Vi målte synet på ytringers skadepotensial ved hjelp av tre spørsmål i 2020. Disse ble gjentatt i 2025. Vi spurte direkte om en kontroversiell ytring bør være tillatt eller forbudt (å brenne religiøse symboler), hvorvidt studenter bør vernes mot krenkende ytringer og ideer, og om det å støtte noens rett til å ytre seg rasistisk er like ille som å være rasist selv. Halvparten av utvalget fikk spørsmål om det bør være «forbudt» å brenne religiøse symboler istedenfor «tillatt» både i 2020 og 2025. De ulike måtene å spørre på ga ingen signifikante utslag i andelene enige og uenig. De som svarte «uenig» på «forbudt» er derfor regnet som «enig» i «tillatt» i figuren. Det er sterke sammenhenger mellom svarene på disse tre spørsmålene (korrelasjoner 0,44–0,47). De kan dermed regnes som uttrykk for én underliggende dimensjon. Vi konstruerte en indeks basert på de tre spørsmålene som ble gjentatt, og analysene av forskjellene etter alder, kjønn og utdanning er basert på denne indeksen.

Religionskritikk, blasfemi og rasisme

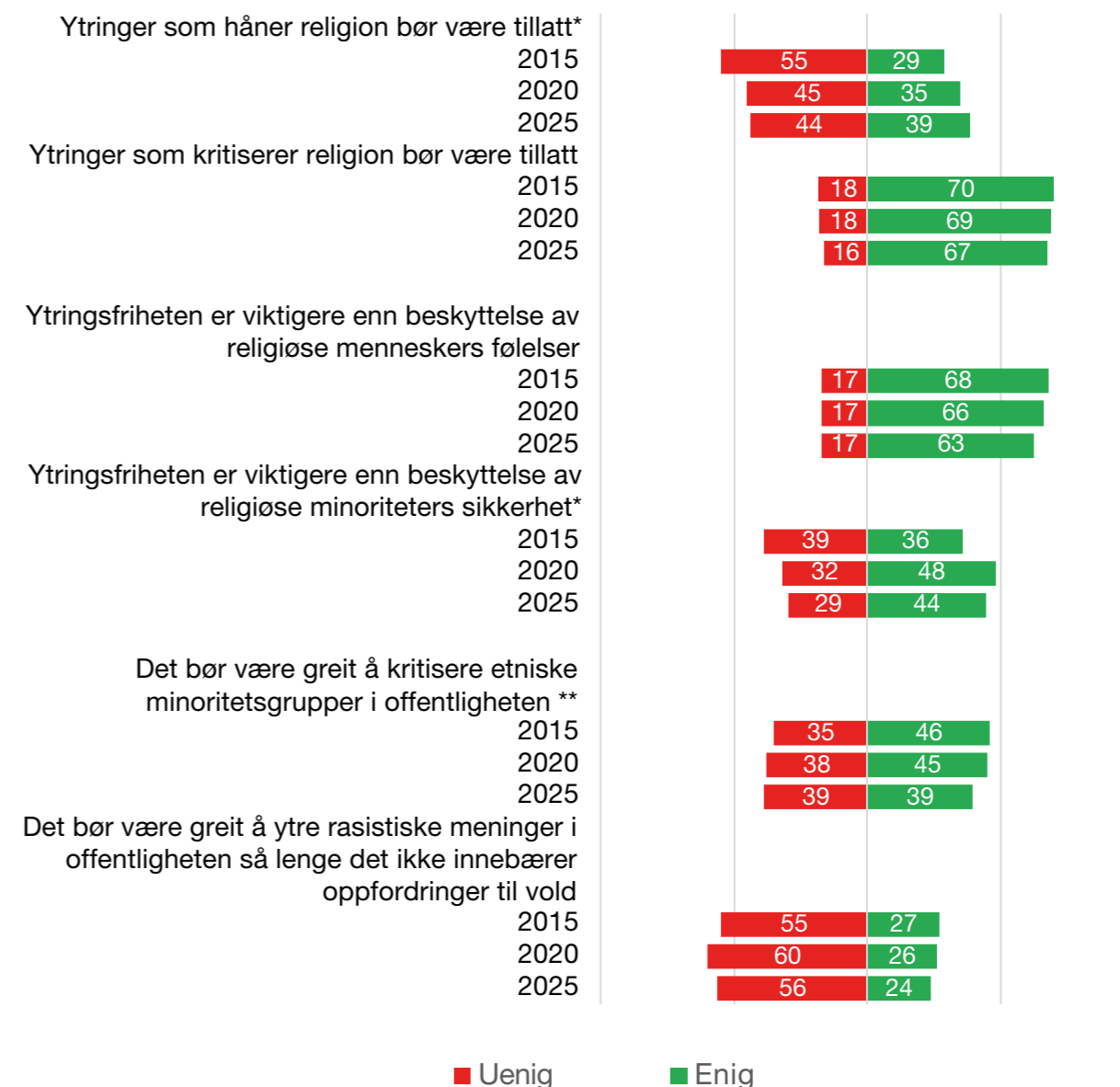
Stabile holdninger til religionskritikk, blasfemi og rasisme.

Undersøkelsen inneholder en del holdningsspørsmål hvor respondentene er blitt delt tilfeldig i flere grupper, og hvor hver gruppe har svart på spørsmål med litt ulike formuleringer (se figur 7). For eksempel har noen tatt stilling til påstanden «Ytringer som håner religion bør være tillatt», mens andre har tatt stilling til påstanden «Ytringer som kritiserer religion bør være tillatt». Formuleringene er altså like, med unntak av ordene «håner» og «kritiserer». På denne måten kan vi sammenligne effekten av å endre ett enkelt ord. Et klart flertall mener at ytringer som kritiserer religion bør være tillatt og at ytringsfriheten er viktigere enn beskyttelse av religiøse menneskers følelser. Det er også relativt utbredt støtte til en påstand om at ytringsfriheten er viktigere enn beskyttelse av religiøse minoriteters sikkerhet. Andelen som støttet den siste påstanden økte signifikant fra 2015 til 2020, og er deretter stabil fra 2020 til 2025.

Befolkningen er imidlertid mer delt når de blir spurt om aksept for ytringer som håner religion. Over tid er det riktignok en økning i andelen som svarer at de støtter dette (signifikant endring fra 2015-2020, ikke fra 2020-25), men det er hele tiden flere som er uenig. En tolkning av dette er at flertallet aksepterer religionskritikk og blasfemi i prinsippet, men at de blir mer usikre når ytringene fremsettes i form av hån (for eksempel latterliggjøring). Enkelte kan mene at hån av religion ikke faller inn under det de betrakter som legitim religionskritikk.

Et tydelig flertall mener det ikke er greit å ytre rasistiske meninger i offentligheten, selv om ytringen ikke oppfordrer til vold. Befolkningen er mer delt når de blir spurt om det bør være greit å kritisere etniske minoritetsgrupper i offentligheten og over en tiårsperiode (fra 2015-25) har andelen som støtter dette utsagnet gått signifikant ned.

Figur 7. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander?

Tall i prosent. Minste n = 651. *Statistisk signifikant endring 2015-20. **Statistisk signifikant endring 2015-25. Ingen av endringene fra 2020 til 2025 er statistisk signifikante.

Syn på karikaturtegninger

Holdninger til publisering av karikaturtegninger er påfallende stabile.

Spørsmål knyttet til karikaturtegninger har på ulike tidspunkt stått sentralt i diskusjoner om ytringsfrihet. Den såkalte «karikaturstriden» i 2005/06 ble utløst av karikaturer av profeten Muhammed i *Jyllands-Posten*. I 2015, første gang vi stilte spørsmål om dette, ble satiremagasinet *Charlie Hebdo* angrepet av voldelige islamister. De siste årene har temaet blitt debattert med ujevne mellomrom i offentligheten, blant annet knyttet til Ytringsfrihetskommisjonens arbeid i 2020-22, Else Marie Sørheims bok *Karikaturenes historie* (2021) og Odd Isungsets bok *Dei fordømte karikaturane* (2025).

Gitt de stadige kontroversene knyttet til temaet, er stabiliteten i folks holdninger til publisering av karikaturtegninger over en periode på 10 år det mest påfallende (se figur 8).

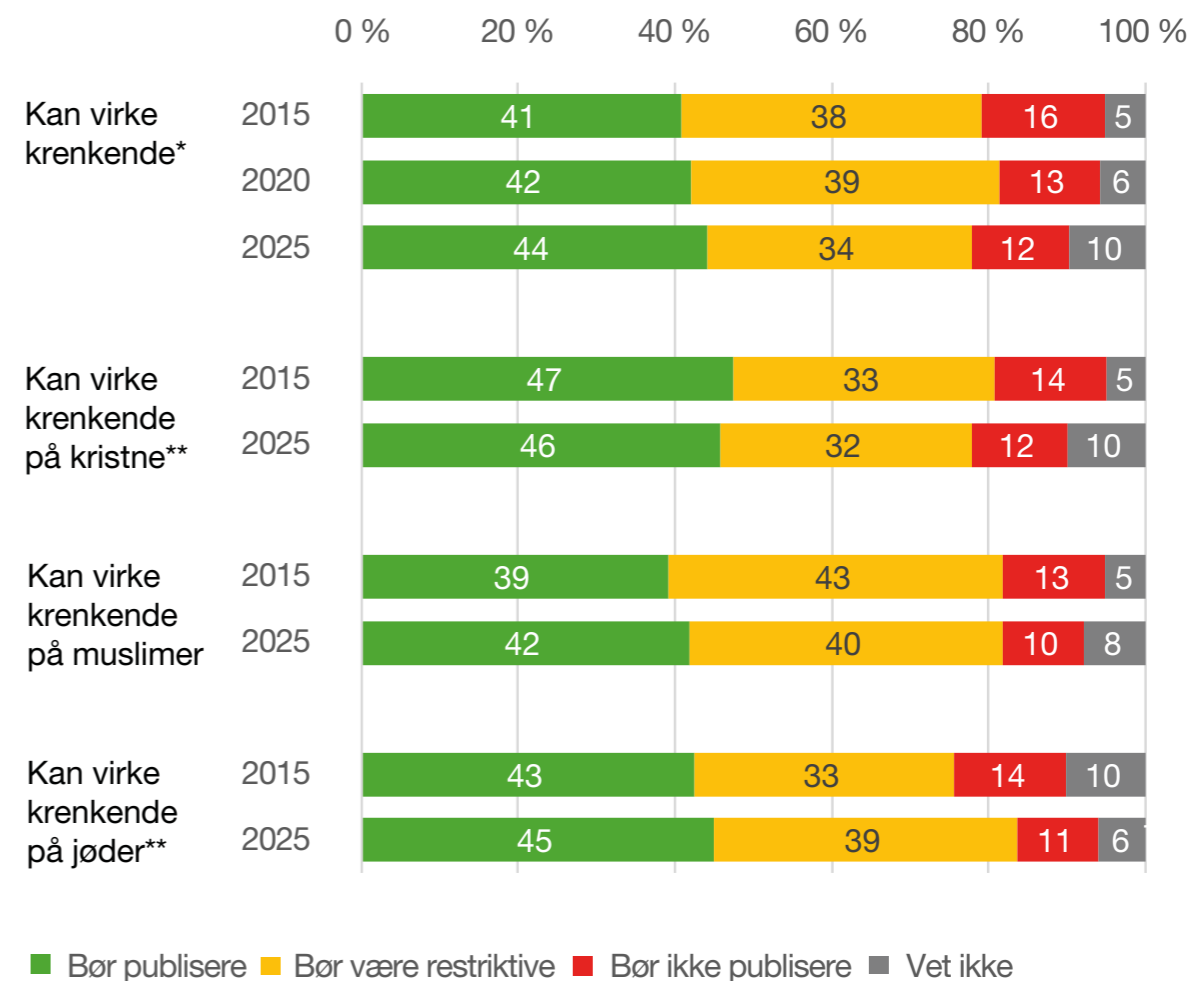
På et spørsmål om mediene bør publisere karikaturer selv om de kan oppleves som krenkende, er det litt færre i 2025 som velger de restriktive alternativene (at mediene ikke bør publisere eller at de bør være restriktive), eller som svarer «vet ikke», enn det var i 2015. Endringen er så vidt statistisk signifikant fra 2020 til 2025, men det skyldes i hovedsak den økte andelen som svarer «vet ikke». Dette kan skyldes at debatter om karikaturpublisering var mindre fremtredende i 2025 enn tidligere. Det samme mønsteret gjelder for karikaturtegninger som kan virke krenkende på kristne (signifikant) og muslimer (ikke signifikant).

I 2015 var det flere som mente man burde være restriktive dersom tegningene kunne krenke muslimer enn tilfellet var for jøder. Disse forskjellene er jevnet ut i 2025. På spørsmålet om karikaturer som kan virke krenkende på jøder, var det i 2025 en liten økning i andelen som svarte at de kunne akseptere dette (inkl. mellomkategorien), samtidig som færre svarte at mediene ikke bør publisere eller at de var usikre.

Noen gruppeforskjeller:

- Færre under 30 år er positive til at mediene publiserer karikaturer (28 % når det ikke blir spesifisert hvem som kan bli krenket). Dette var også tilfelle i 2020.
- Betydelig flere menn (59 %) enn kvinner (29 %) mener media bør kunne publisere karikaturer. Dette mønsteret er litt tydeligere enn det var i 2020.
- Mønstrene for kjønn og alder er omtrent de samme uansett hvilke grupper karikaturene kan virke krenkende på.

Figur 8. De siste årene har det vært mye diskusjon om publisering av karikaturtegninger i pressen. Gitt at en karikatur [...], hvilken av påstandene under er mest i tråd med din mening?

Tall i prosent. Minste n = 331 (krenkende på kristne 2015). *Statistisk signifikant endring 2020-2025. **Statistisk signifikant endring 2015-25.

Økende støtte til universitets- og høyskoleansattes ytringsfrihet

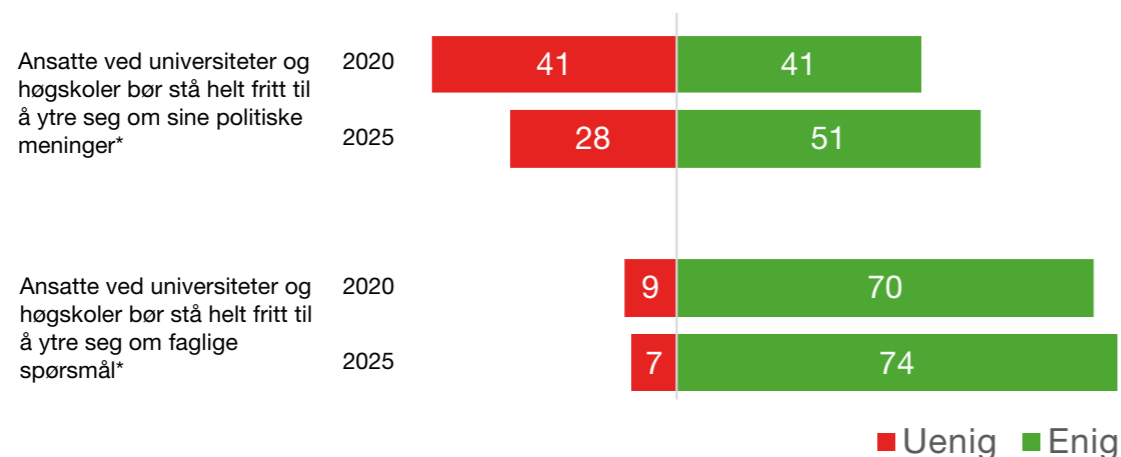
Den akademiske friheten er under press i mange land. Våre data viser imidlertid at støtten til ytringsfriheten til ansatte i akademia er stor og økende.

I 2020 mente 41 % at ansatte ved universiteter og høyskoler bør stå helt fritt til å ytre seg om politiske meninger (se figur 9). Denne andelen økte til 51 % i 2025. Andelen som mener de bør stå helt fritt til å ytre seg om faglige spørsmål økte fra 70 til 74 %. Begge endringene er statistisk signifikante.

Noen gruppeforskjeller:

- Flere menn enn kvinner mener universitets- og høyskoleansatte bør kunne ytre politiske meninger fritt, men støtten har økt både blant kvinner og menn.
- Unge kvinner var særlig skeptiske til dette i 2020 (15 % støtte, mot 67 % av unge menn). I 2025 er forskjellen mye mindre (36 % vs. 52 %).
- Endringen er tverrpolitisk: Flere er i 2025 enige enn uenige i dette i samtlige partiers velgergrupper. I 2020 var det bare i Frp at et flertall var enige i påstanden.

Figur 9. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander?

* Statistisk signifikant endring 2020-2025. Analysen er vektet for alder, kjønn, utdanning og bosted. Helt/delvis enig og uenig slått sammen, «vet ikke» og «verken eller» er ikke vist. n = 627/701 (2020), 1097-1101 (2025). Hver respondent svarte kun på ett av spørsmålene.

Norge og USA

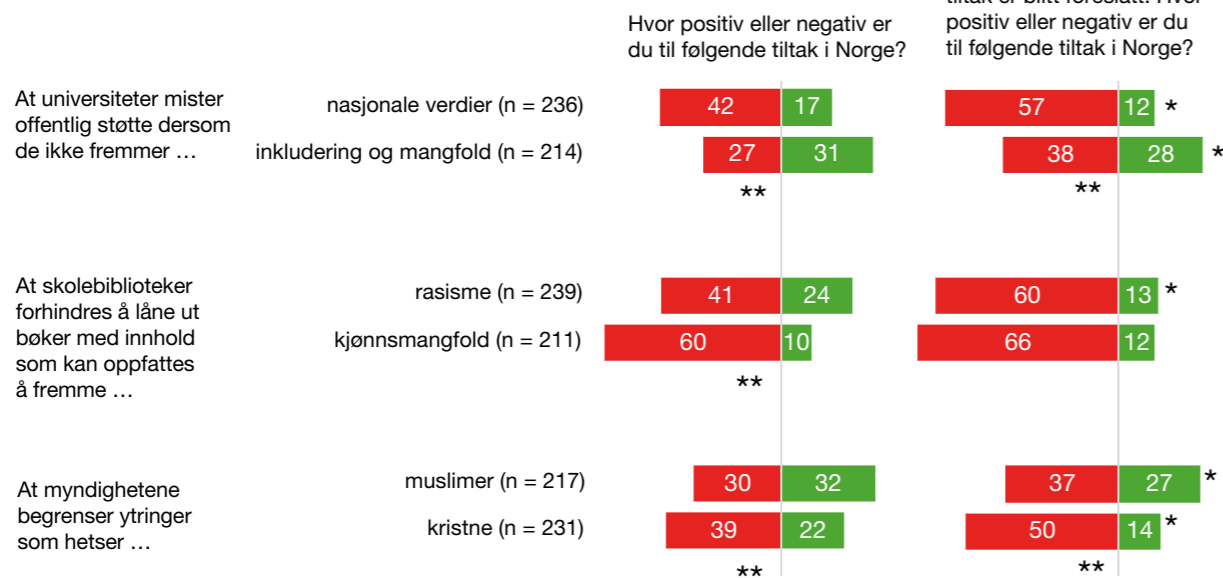
Påvirkes nordmenns holdninger til begrensninger i ytringsfriheten av å sette dem inn i en amerikansk kontekst? Jevnt over gjør det folk mindre positivt innstilte til slike tiltak å gjøre oppmerksom på at de har vært diskutert i USA.

Dette gjelder uansett om tiltakene går i retning av minoritetsbeskyttelse og vern mot krenkende ytringer (det som med et upresist begrep ofte omtales som «woke») eller de er i tråd med nasjonalkonservative posisjoner om å beskytte nasjonal kultur og tradisjonelle verdier (det som med et annet upresist begrep omtales som en motreaksjon på «woke», eller «anti-woke»).

Selv om flere var negative enn positive til de fleste tiltakene, fikk forslagene i «woke»-retning gjennomgående noe større støtte. Forslagene fikk imidlertid mindre støtte når de ble satt inn i en ramme av amerikansk samfunnsdebatt. Det eneste unntaket var å forhindre skolebiblioteker å låne ut bøker som kan fremme kjønns mangfold, noe svært få støttet uansett kontekst. Flere var positive til å forhindre utlån av bøker med mulig rasistisk innhold, men støtten falt når USA ble nevnt.

Formålet med spørsmålene var todelt. For det første ønsket vi å måle støtten til noen svært kontroversielle posisjoner i den amerikanske ytringsfrihetsdebatten, som så langt har vært mindre aktuelle i Norge (å sette politiske betingelser for støtte til universiteter eller politisk gjennomgang av bøker som lånes ut på skolebiblioteker). For det andre ville vi undersøke om det har påvirket disse synspunktene å minne om den polariserte ytringsfrihetsdebatten i USA, gitt kontroversene knyttet til ytringsfrihet og akademisk frihet under Trumps regjeringstid.

Figur 10. Støtte til politiske tiltak

*Signifikant effekt (p<0,05) av introduksjonstekst om USA.
** Signifikant forskjell mellom «woke» og «anti-woke»-tiltak.

SLIK GIKK VI FRAM: Respondentene ble tilfeldig tildelt enten en innledning som nevnte harde debatter om ytringsfrihet i USA, eller en variant uten USA-referanse. Hver respondent fikk bare én av disse variantene, etterfulgt av tre scenarier i enten «woke»- eller «anti-woke»-retning. De ble så spurt om de støttet disse tiltakene i Norge. Vi målte altså støtte til totalt seks ulike tiltak med og uten USA-innramming, der halvparten av spørsmålene hadde en slagside i retning av «woke» og den andre halvparten i retning av «anti-woke».

Variere støtten etter politisk tilhørighet?

Støtten til tiltakene varierer etter partipreferanse: Velgere på venstresiden blir mest påvirket av å nevne situasjonen i USA.

Figur 11 viser om ulike velgergrupper reagerer ulikt på (1) om tiltakene har «woke»- eller «anti-woke»-slagside og (2) om forslagene presenteres i en USA-kontekst eller ikke.

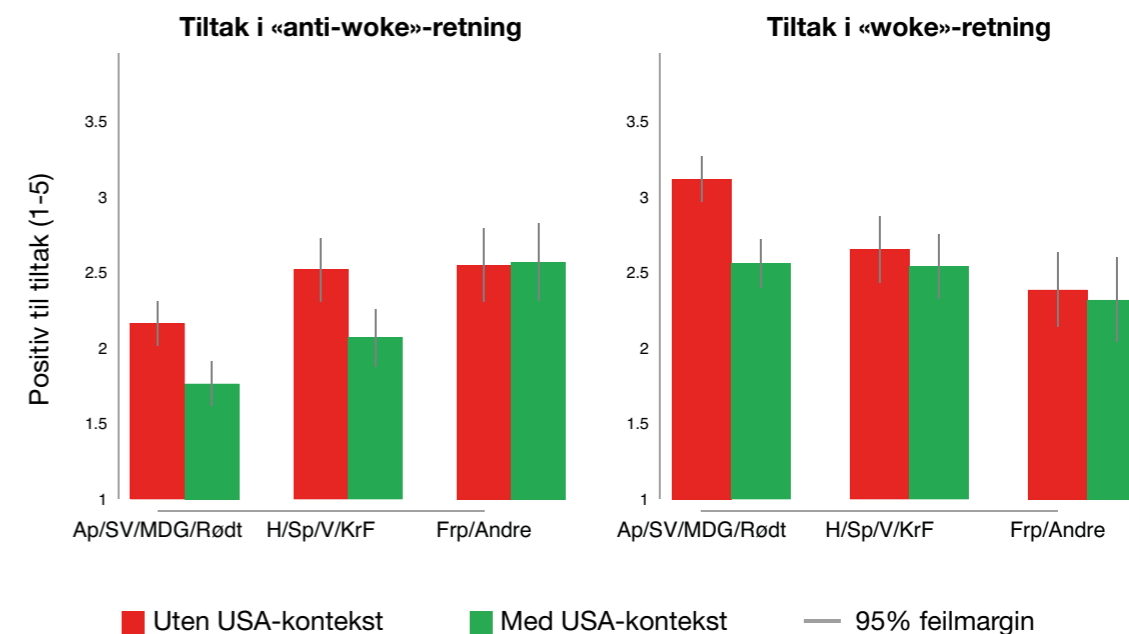
Siden disse spørsmålene bare gikk til en del av utvalget, må vi slå sammen partiene i grove blokker for å få nok statistisk kraft: venstresiden, sentrum-høyre og Frp/Andre. De to siste er gruppert sammen fordi de har lignende profiler i ytringsfrihetsspørsmål.

Å nevne USA svekker støtten blant venstreside-velgere for tiltak uansett retning. Blant sentrum-høyrevelgere gjelder dette bare «anti-woke»-tiltak. Synspunktene til velgere til Frp og småpartier påvirkes ikke av å nevne USA.

Støtten til tiltakene er gjennomgående lav, men følger i stor grad velgernes politiske overbevisninger. Velgere på venstresiden er mer positive til «woke»-tiltak, men bare så lenge USA ikke nevnes. Når USA nevnes, forsvinner mye av forskjellene for tiltakene i «woke»-retning: alle velgergrupper blir omtrent like negative. For «anti-woke»-tiltakene øker derimot forskjellene mellom partiblokkene når USA nevnes.

Samlet tyder dette på at en USA-kontekst særlig reduserer viljen til å støtte slike tiltak på venstresiden, mens effekten er mer begrenset i sentrum og helt fraværende på høyresiden utenfor Høyre.

Figur 11. Støtte til politiske tiltak etter partipreferanse

SLIK GIKK VI FRAM: Som tiltak i «woke»-retning regnes: Å frata universiteter støtte om de ikke fremmer «inkludering og mangfold» («anti-woke»: «nasjonale verdier»), å forhindre biblioteker å låne ut bøker som kan oppfattes å fremme «rasisme» («anti-woke»: «kjønns mangfold») og at myndighetene begrenser ytringer som hetser «muslimer» («anti-woke»: «kristne»). Vi beregnet gjennomsnittlig støtte på en skala fra 1-5 for «woke»- og «anti-woke»-tiltak hver for seg, og så justert estimatene for hvilket konkret forslag respondentene fikk. Antall observasjoner i hver søyle i figuren: Ap/SV/MDG/Rødt: 175-184, H/Sp/V/KrF: 90-104, Frp/Andre: 68-71.

Offentlig tilknytning, deltakelse og tilbaketrekning

Deltakelse på internett og i sosiale medier

Et mindretall i befolkningen ytrer seg på internett og i sosiale medier regelmessig, men andelen unge voksne som gir uttrykk for meningene sine har økt.

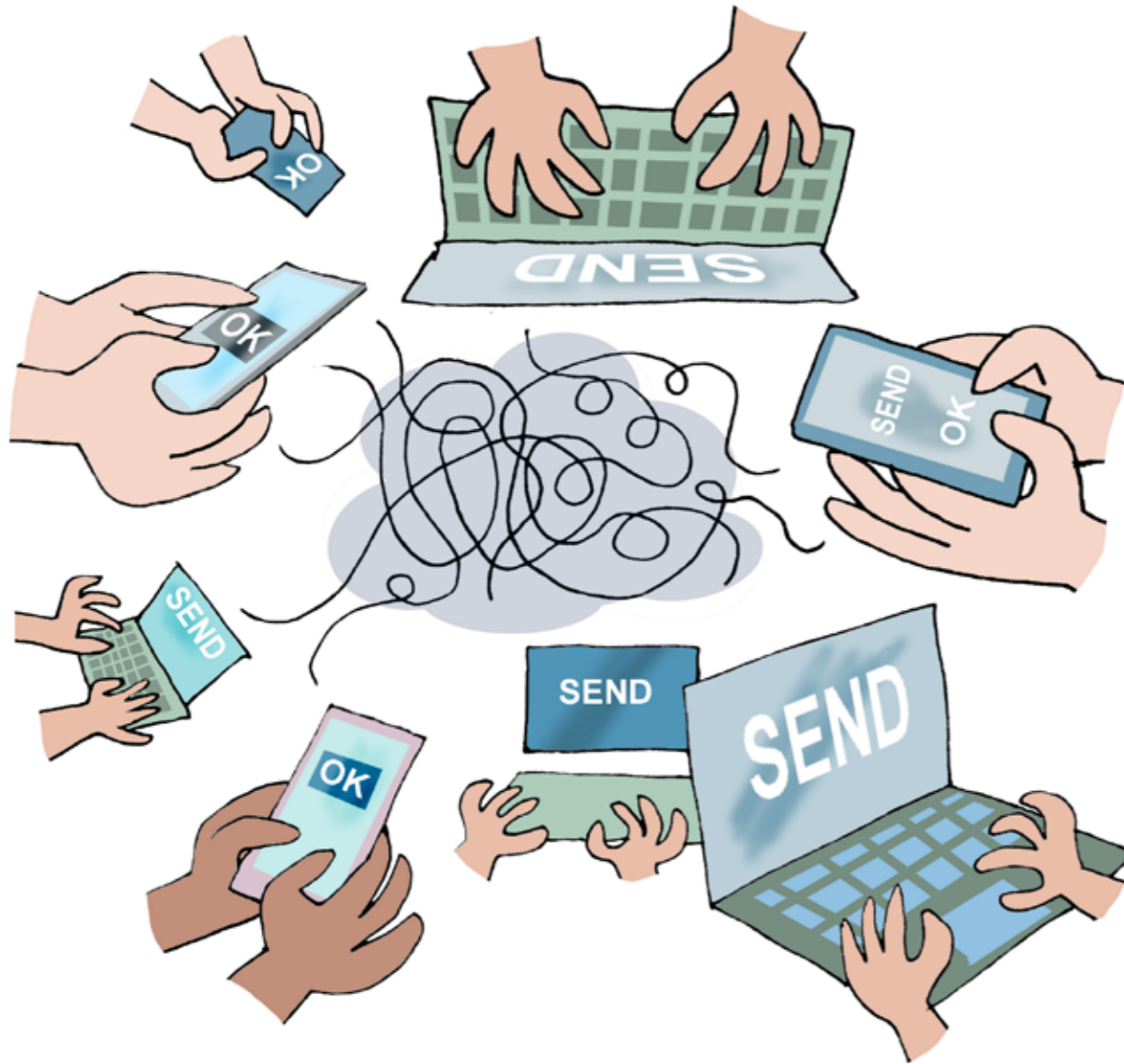
Figur 12 viser ulike mål på hvor ofte befolkningen ytrer seg på ulike arenaer. Spørsmålene er stilt ulikt over tid. I 2013, 2015 og 2020 var det spørsmål om hvor ofte respondentene ytrer seg. I 2020 og 2025 var det spørsmål om hvor ofte de ga uttrykk for meninger om samfunn og politikk.

Den venstre delen av figuren viser at andelen som *ytrer seg* på internett eller sosiale medier sank fra 2013 til 2020 (fra 29 til 19 % ukentlig eller månedlig).

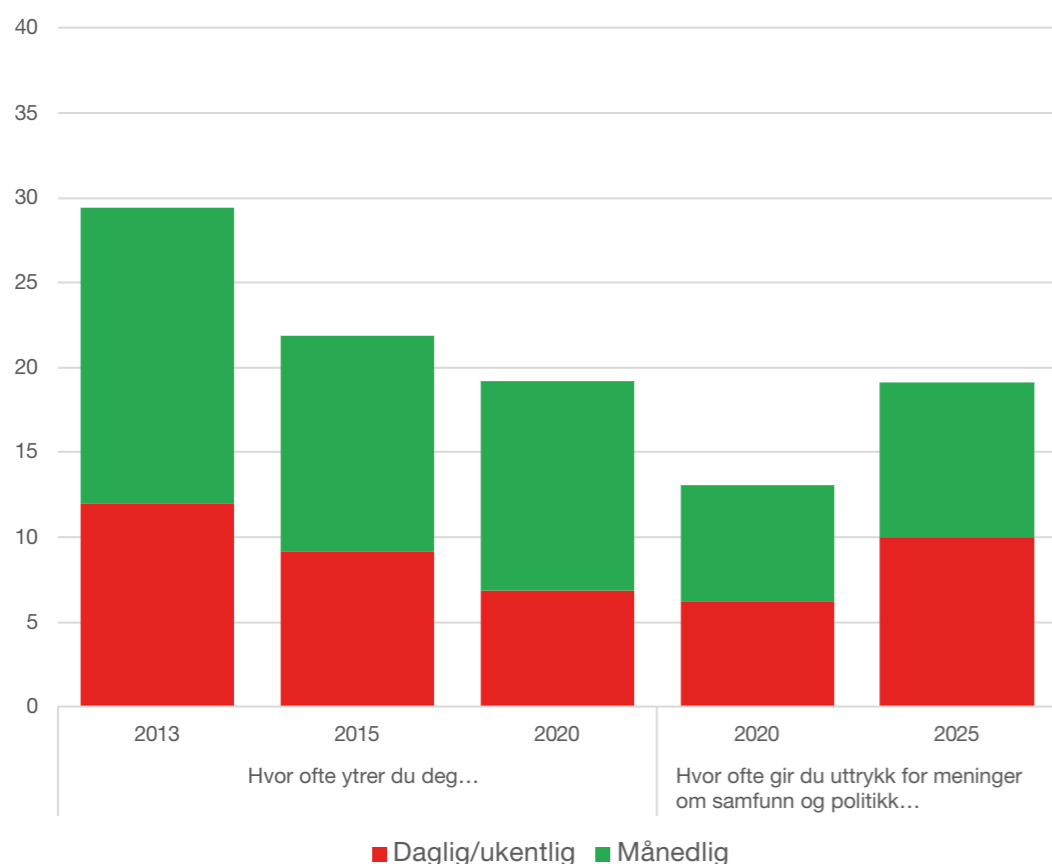
Den høyre delen av figuren viser at andelen som gir *uttrykk for meninger om samfunn og politikk* har økt fra 2020 til 2025. Økningen er forholdsvis stor, og nærmere analyser viser at den først og fremst skyldes at unge voksne – både menn og kvinner – svarer at de gir uttrykk for meningene sine.

Selv om endringene kan være reelle, må vi være varsomme med å konkludere med at dette betyr at unge voksne deltok mye mer i samfunnsdebatten i 2025 enn i 2020. To forhold spiller inn. For det første var spørsmålsformuleringene litt ulike i 2020 og 2025 (se tekstboks under figur 12), og vi kan ikke utelukke at dette har påvirket svarfordelingen. For det andre må vi ta forbehold om større endringer i bruk av internett og sosiale medier. Tall fra SSBs mediebarometer¹ viser at unge voksnes (16-24 år) bruk av internett økte med mer enn 100 minutter daglig fra 2020 til 2024, og at praktisk talt alle i denne gruppen bruker sosiale medier på en gjennomsnittsdag. Det er nærliggende å anta at den generelle økte aktiviteten på internett mer generelt har betydning for hvor ofte man gir uttrykk for meninger om samfunn og politikk. I tillegg viser SSBs tall at

¹ Bekkenen, Fam Vivian (2025). Norsk mediebarometer 2024. Statistisk sentralbyrå

Figur 12. Deltakelse på internett og i sosiale medier

Minste n = 1027 («ytrer deg» i 2020). Endringer over tid er statistisk signifikante (kjkvadrat, $p < 0,05$) både i perioden 2013-20 («ytrer deg») og i perioden 2020-25 («uttrykker meninger»).

Spørsmålsformuleringer:

2013, 2015, 2020 (halvparten av respondentene): «Hvor ofte ytrer du deg gjennom de følgende kanalene?» [kommentarfelt i nettavis; i sosiale medier]

2020: Hvor ofte gir du uttrykk for meninger om samfunn og politikk på internett eller i sosiale medier? (f.eks. skriver innlegg, kommenterer andres innlegg, deltar i debatter i kommentarfelt)

2025: Hvor ofte gir du uttrykk for meninger om samfunn og politikk på de følgende arenaene? (Internett/ sosiale medier (f.eks. poster/ kommenterer innlegg, deltar i kommentarfelt))

unge og eldre bruker ulike typer sosiale medier. Facebook er fortsatt utbredt blant godt voksne, mens unge i mye større grad bruker sosiale medier som Snapchat og TikTok. Spesielt TikTok har fått markant større utbredelse fra 2020 til 2025, og dette kan ha påvirkning på deltakelsesmønstre.

Noen gruppeforskjeller:

- Flere menn enn kvinner, og flere unge enn eldre, gir uttrykk for meninger om samfunn og politikk på internett og i sosiale medier. Andelen unge voksne som svarer dette, har økt fra 2020 til 2025.
- Det er små forskjeller knyttet til utdanningsnivå. Men i tråd med at flere unge enn eldre svarer at de uttrykker meninger om samfunn og politikk, er det også en økning i deltakelse blant de som ikke har høyere utdanning.
- Mer enn 20 % av velgerne til Rødt, SV, MDG, Krf, Frp og andre partier utenfor Stortinget svarte i 2025 at de uttrykker meningene sine på internett minst månedlig. Sammenlignet med 2020 økte denne andelen særlig tydelig blant velgerne til MDG, Krf og partier utenfor Stortinget.

Ytringsvilje og selvsensur

Folk er generelt tilbakeholdne med å ytre meningene sine offentlig dersom det kan ha negative konsekvenser for dem selv eller andre. Å såre folk man bryr seg om eller å risikere at man oppfattes som rasistisk fører til mest selvsensur.

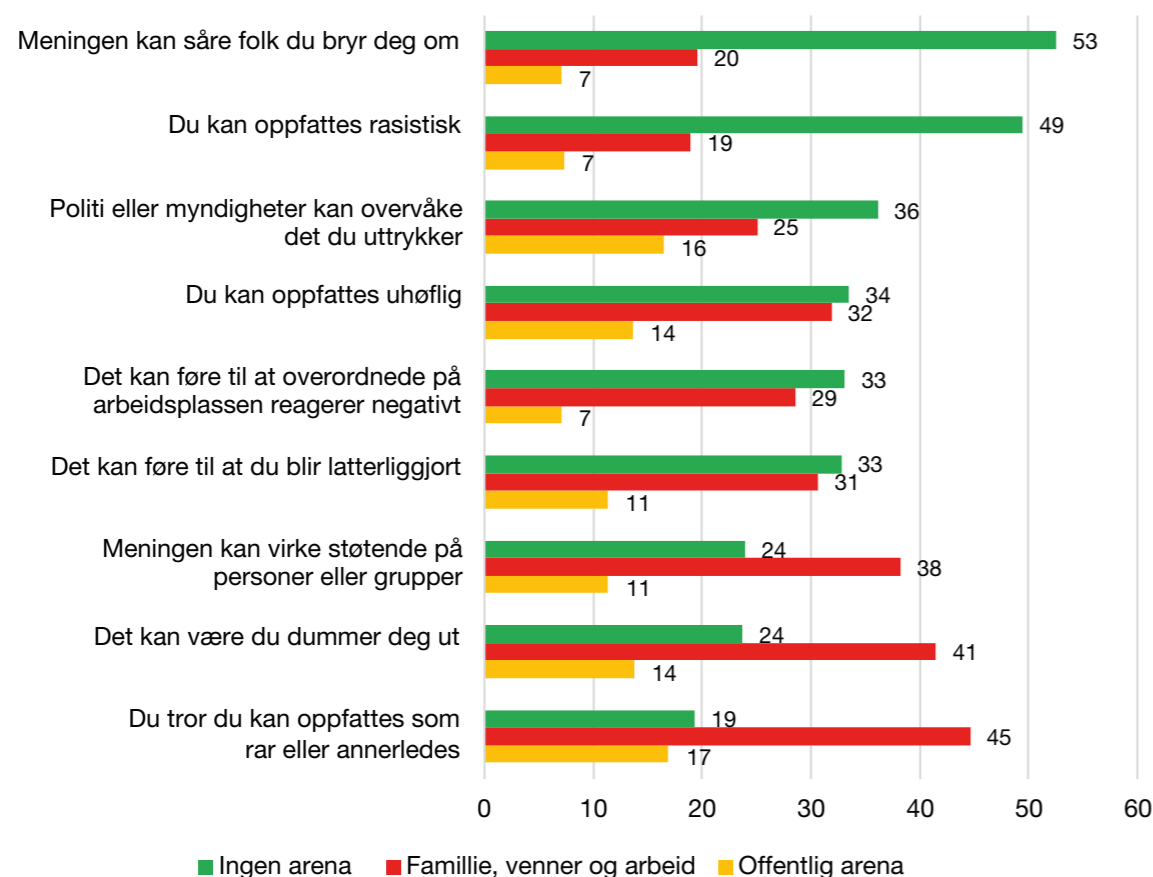
Vi undersøker ytringsvilje og selvsensur via følgende spørsmål: «Noen sier sin mening uansett situasjon og arena, mens andre er mer forsiktige. Nedenfor ber vi deg tenke på meninger som er viktige for deg. På hvilke av disse arenaene ville du sagt din mening selv om...». Spørsmålet forteller oss noe om hvor personer trekker sin egen grense, og hva de er villige til å risikere for å ytre meningene sine. Figur 13 viser prosentandel som har svart at de ikke ville ytret sin mening i det hele tatt (ingen arena), blant familie og venner og på arbeidsplassen, eller på en offentlig arena som internett og i sosiale medier.

Flest svarer «ingen arena» dersom ytringen fører til at man sårer folk man bryr seg om eller kan oppfattes som rasistisk, i dette tilfellet vil kun 7 % si sin mening offentlig. På den andre siden er det høyest andel som er villige til å ytre seg på en offentlig arena om man risikerer å dumme seg ut (14 %) eller kan oppfattes som rar eller annerledes (17 %).

På spørsmålene om man er villig til si sin mening hvis man risikerer å bli overvåket eller å bli oppfattet som uhøflig, svarer en noe høyere andel at de vil si sin mening på minst én offentlig arena, men mange svarer også at de ikke vil si sin mening verken offentlig, privat eller på arbeidsplassen i disse tilfellene.

Det er mest ytringsvilje blant familie, venner og på arbeidsplassen dersom ytringen kan oppfattes som støtende på personer eller grupper, man dummer seg ut eller kan oppleves rar eller annerledes.

Figur 13. Ytringsvilje 2025

Spørsmålet lyder «Noen sier sin mening uansett situasjon og arena, mens andre er mer forsiktige. Nedenfor ber vi deg tenke på meninger som er viktige for deg. På hvilke av disse arenaene ville du sagt din mening selv om...» Respondentene kunne krysse av på alle alternativer som gjaldt av disse: blant nærmeste familie og venner, på arbeidsplassen, på en åpent tilgjengelig nettside, åpne grupper i sosiale medier, lukkede grupper i sosiale medier, jeg ville ikke uttrykt en slik mening på noen av disse arenaene (eksklusiv) eller vet ikke (eksklusiv). I 2013 og 2015 var åpne og lukkede grupper i sosiale medier samlet. I grafen består «offentlig arena» av «på en åpent tilgjengelig nettside» og «åpne grupper i sosiale medier». Resultatene er vektet på kjønn, alder, utdanning og geografi.

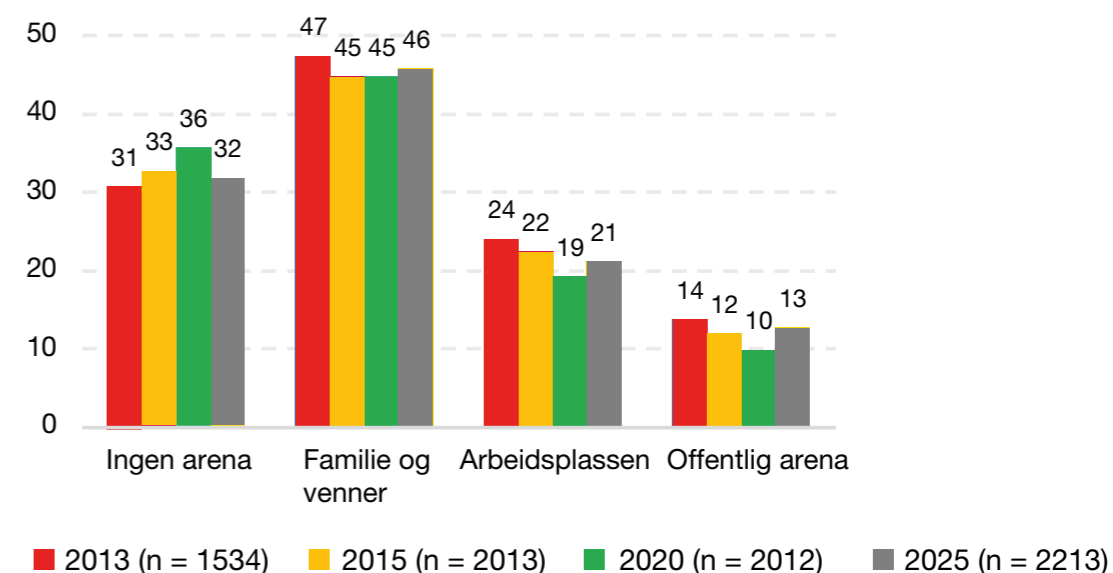
Ytringsvilje og selvsensur over tid

Befolkningens vilje til å ytre seg avhenger av hvilke konsekvenser ytringen har.

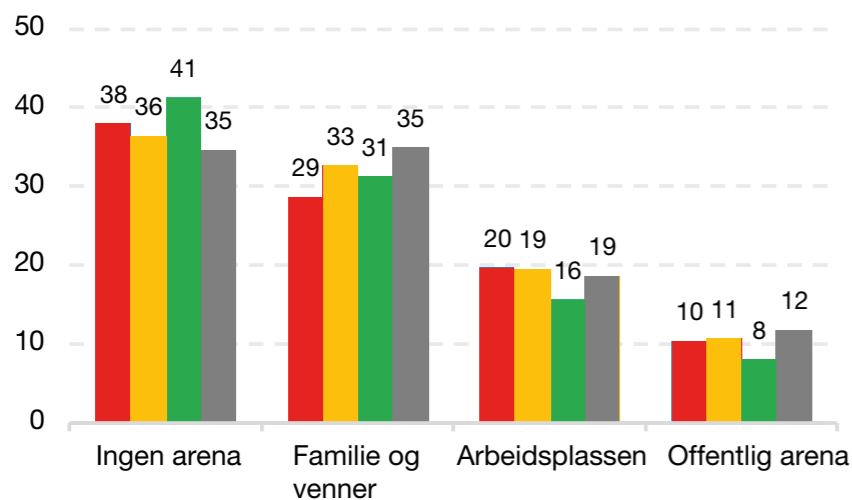
For enklere å kunne studere endringer over tid, har vi slått sammen konsekvensene i tre kategorier: sosiale konsekvenser, formelle konsekvenser og konsekvenser for andre. Se nærmere beskrivelse under figur 16.

Resultatene viser forholdsvis stabile mønstre over tid. Ikke overraskende er flest villige til å ytre seg i en privat kontekst – blant familie og venner, etterfulgt av arbeidsplassen og offentlige arenaer. Alle årene er det lavest ytringsvilje dersom det fører til konsekvenser for andre, mens folk er mer villige til å ytre seg dersom det først og fremst har sosiale konsekvenser for dem selv. Fra 2013 til 2020 var det tendens til noe økt selvsensur, også i tilfeller der det hadde sosiale konsekvenser for en selv. Dette ser vi ved noen prosentpoengs høyere andel som svarer «ingen arena», og noen prosentpoeng lavere andel som svarer «arbeidsplassen» og «offentlig arena». Søylene for 2025 viser at nedgangen fra 2013 til 2020 er snudd, og at ytringsviljen i 2025 er tilbake på lignende nivå som ti år tidligere.

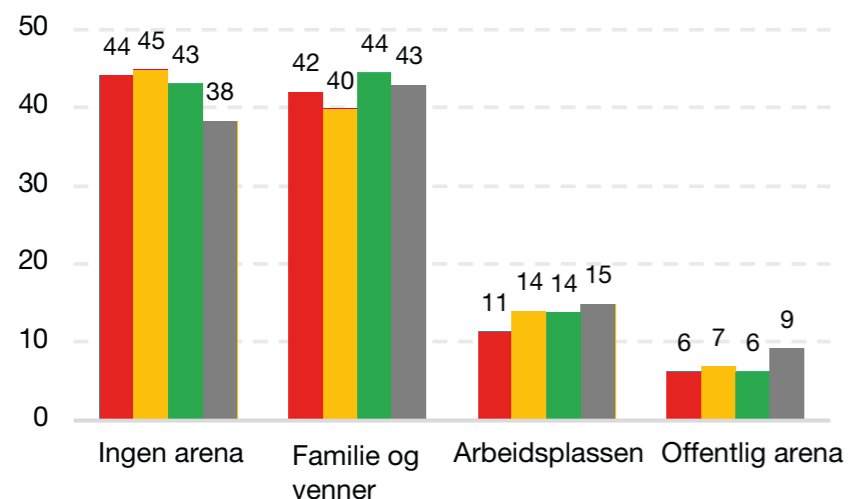
Figur 14. Ytringsvilje og sosiale konsekvenser

Figur 15. Ytringsvilje og formelle konsekvenser

Figur 16. Ytringsvilje og konsekvenser for andre

■ 2013 (n = 1534) ■ 2015 (n = 2013) ■ 2020 (n = 2012) ■ 2025 (n = 2213)

De tre grupperingene er slått sammen med faktoranalyse slik: Sosiale konsekvenser: Du kan oppfattes som uhøflig, Det kan være du dummer deg ut, Du tror du kan oppfattes som rar eller annerledes, Du tror du kan oppfattes som rasistisk og Det kan føre til at du blir latterliggjort. Formelle konsekvenser: Det kan føre til at overordnede på arbeidsplassen reagerer negativt og Politi eller myndigheter kan overvåke det du uttrykker. Konsekvenser for andre: Meningen kan virke støtende på personer eller grupper og Meningen kan såre folk du bryr deg om. Y-aksen er prosentandelen som har svart den areaen. Resultatene er vektet på kjønn, alder, utdanning og geografi.

Sammenheng mellom ytringsvilje, kjønn, alder og politisk tilhørighet

Menn er mest ytringsvillige over tid, uavhengig av alder, utdanning og politisk tilhørighet. Nedgangen i ytringsvilje i 2020 var mest markant for de under 30 år.

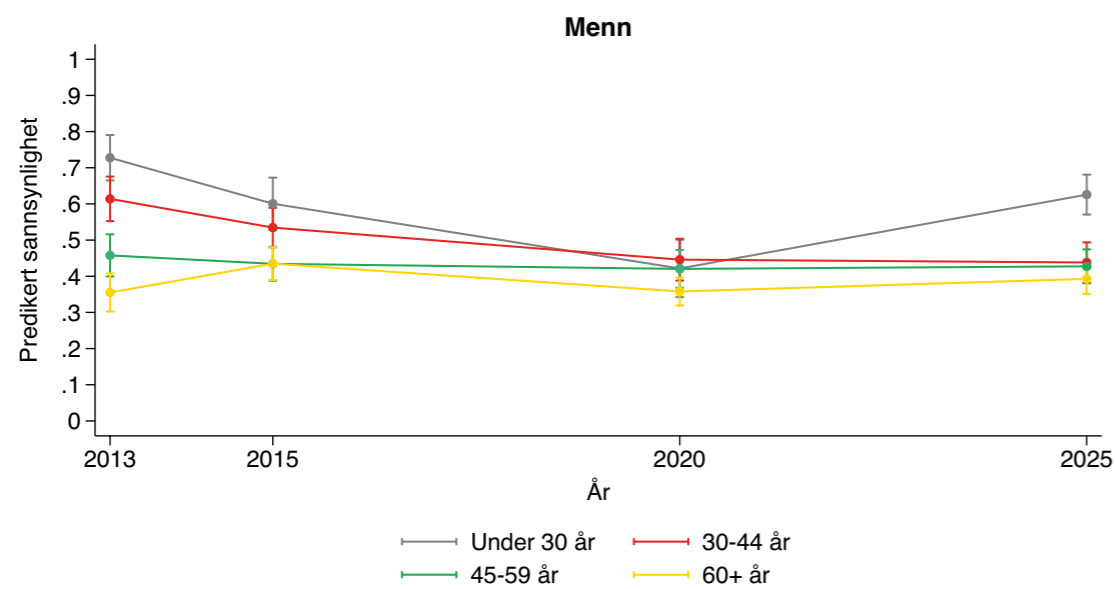
Ytringsviljen varierer med demografiske trekk. Figur 17-20 viser andelen som over tid svarte at de er villige til å ytre seg offentlig på minst én arena, fordelt på kjønn, alder og partipreferanse. Vi finner at menn er mer ytringsvillige enn kvinner, de yngste mer enn de eldste og velgerne til partiene Frp og R/SV/MDG/V mer enn andre partier. Bakgrunnstall viser i tillegg at de med høyere utdanning er mer villige til å ytre seg enn de med lav utdanning.

Kjønn har mest å si for ytringsvilje, noe vi ser ved at det er større avstand mellom menn og kvinner enn for eksempel aldersgrupper eller partier. I tillegg er selv eldre menn og menn som stemmer Sp, Krf, Ap og H like eller mer ytringsvillige enn unge kvinner eller kvinner som stemmer R, SV, MDG, V eller Frp.

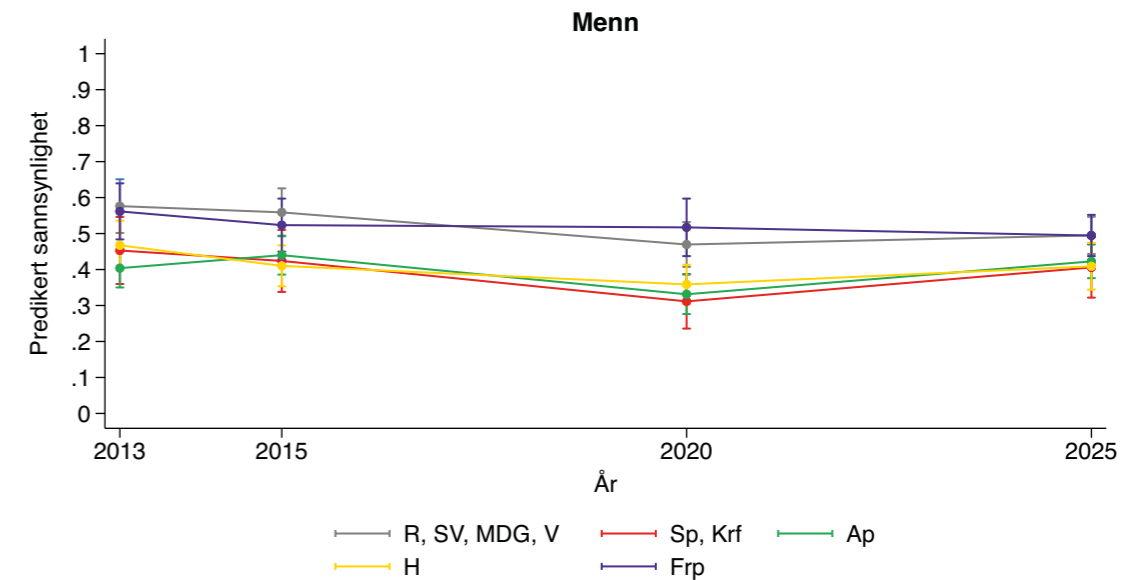
Det er relativt stabile mønstre over tid, men 2020 skiller seg ut med lavere ytringsvilje. Nedgangen i 2020 er ganske likt fordelt mellom menn og kvinner, men noe ulikt fordelt mellom aldersgrupper og politisk tilhørighet. De yngste har større nedgang sammenlignet med de eldre, og det blir dermed nærmest ingen aldersforskjeller i ytringsvilje i 2020. Frps velgere er de eneste som ikke har signifikant lavere ytringsvilje i 2020 enn andre år.

Det er få tegn til polarisering fra 2020 til 2025, og heller mindre avstand i 2025 enn tidligere år, spesielt for utdanningsnivå, politisk tilhørighet og alder 30-60+. Det er også lite variasjon i avstanden mellom kvinner og menn i tidsperioden. Imidlertid skiller personer under 30 år seg fra de over 30 år i 2025. Dette skyldes at de over 30 år blir værende på samme nivå som 2020, mens de unge går tilbake til nivåene i 2015.

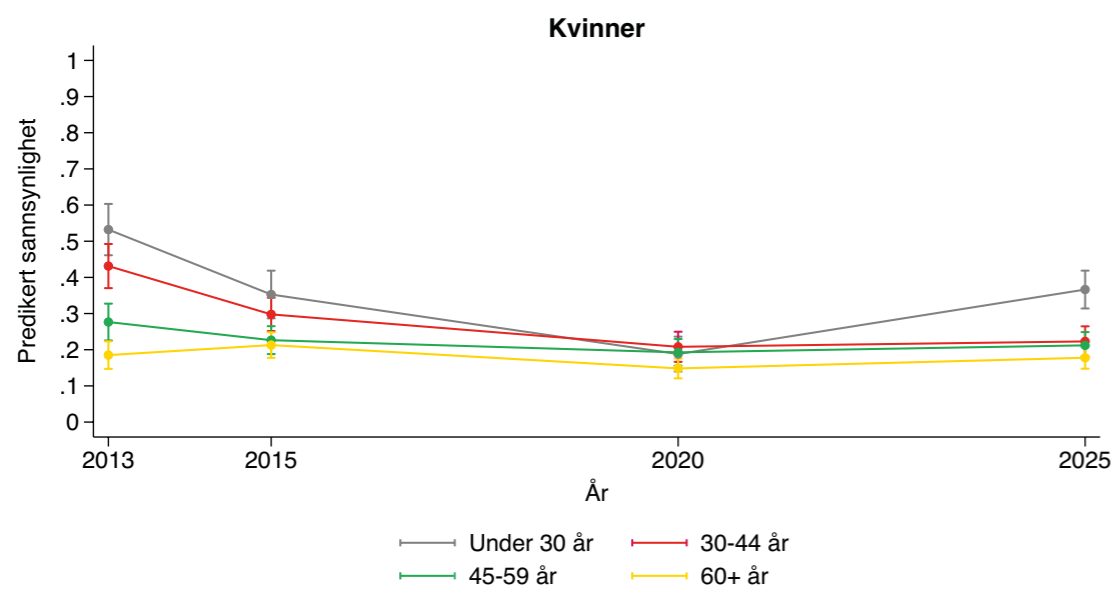
Figur 17. Ytringsvilje – Minst én offentlig arena

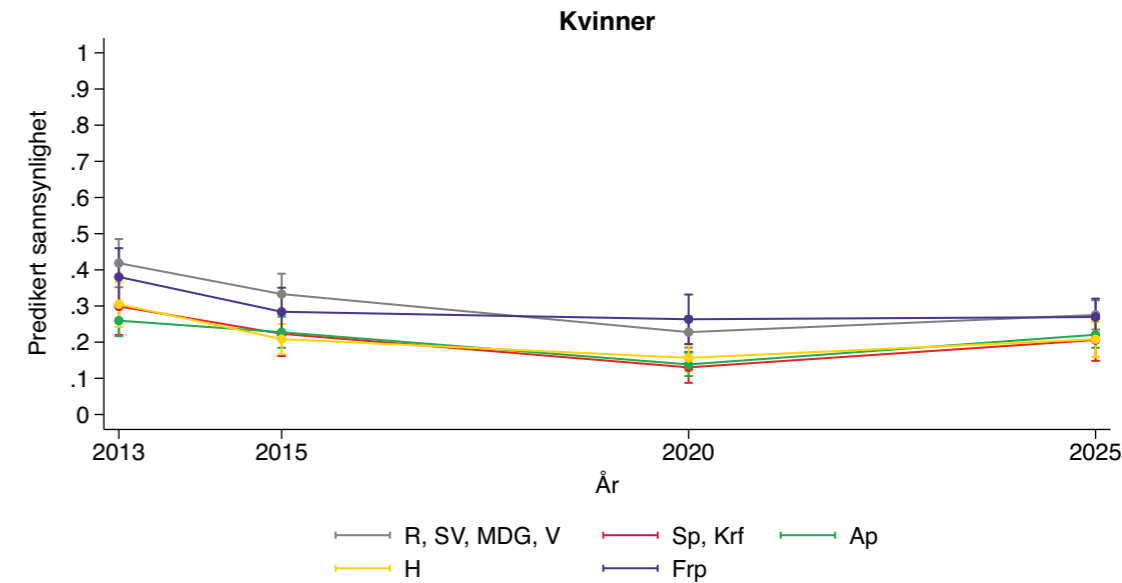
Figur 19. Ytringsvilje – Minst én offentlig arena

Figur 18. Ytringsvilje – Minst én offentlig arena

Figur 20. Ytringsvilje – Minst én offentlig arena

Grafene er basert på en multinomisk logistisk regresjon med de ni påstandene samlet. Hver linje viser én gruppe sin predikerte sannsynlighet for å være villig til å ytre seg på minst én offentlig arena, for minst én av de ni påstandene. Sannsynligheten går på en skala fra 0 til 1.

Hvilke temaer diskuterer folk oftest?

I 2013 og 2025 stilte vi åpne spørsmål om hvilke temaer man ytrer seg om offentlig. I 2025 svarer flere enn tidligere at de diskuterer tema knyttet til krig, konflikt og internasjonal politikk enn før, og flere uttrykker klare politiske standpunkter.

Når det gjelder hvilke temaer man diskuterer offentlig, er den største endringen fra 2013 til 2025 fremveksten av internasjonale spørsmål og temaer knyttet til krig og konflikt, som nå utgjør et viktig tema. Mange svarer generelt «internasjonal politikk» eller «forsvars- og sikkerhetspolitikk». Blant dem som nevner konkrete internasjonale temaer, forekommer Israel/Palestina hyppigst, etterfulgt av amerikansk politikk.

Klima og miljø, og økonomi/skatt og avgifter, forekommer også i en større andel av svarene enn i 2013, mens utdanning, skolepolitikk og sport forekommer sjeldnere. En del av svarene er mer utdypende i 2025.

Innvandring er sentralt tema begge år, men i 2025 går svarene mer i retning av oppfatninger om innvandring som en trussel knyttet til kriminalitet og nasjonal kultur, mens flere i 2013 nevnte innvandreres og asylsøkeres rettigheter. Innvandring opptrer ofte sammen med religion i svarene.

Helsepolitikk holder posisjonen som et av de viktigste temaene i begge år, noe som gjenspeiler andre undersøkelser av hvilke saker som er viktigst for velgerne.

I 2013 var svarene gjennomgående korte, generelle og deskriptive. Det klart vanligste svaret var varianter av «(generell) politikk» uten videre spesifisering, og en del av temaene som ble nevnt er mindre politisk kontroversielle. I 2025 er svarene mer eksplisitt politiske, og tonen i en del svar er preget av frustrasjon.

Metodiske merknader

Åpne spørsmål har den fordel at svarene gjerne viser hva som er aller viktigst for folk og gjør det mulig å fange opp subtile endringer i formuleringer og innhold. De gir imidlertid også mer variasjon i svarfordelingen og kategoriene og temaene vi beskriver her er basert på

kvalitativ analyse og tematisk kategorisering. Sammenlikningen mellom 2013 og 2025 må gjøres med en viss varsomhet. I 2013 gikk spørsmålet til de som svarte at de «ytret seg» (75 % av utvalget), mens det i 2025 gikk til de som sa «meningen sin om samfunn og politikk» (57 %) oftere enn «aldri» på lister av ulike kanaler for ytringer. Av de som fikk det åpne spørsmålet, svarte 77 % i 2013 og 58 % i 2025. Spørsmålsformuleringen var noe ulik: i 2013 spurte vi om hvilke temaer man ytrer seg om; i 2025 hvilke temaer man uttrykker meningene sine om. Dette kan ha styrt 2025-svarene i retning av mer eksplisitt politiske og kontroversielle temaer. Vi testet imidlertid i 2020 om de to formuleringene ga ulike svar på kategoriserte spørsmål, noe de i liten grad gjorde. Det er derfor sannsynlig at endringene vi finner er reelle. Hele utvalget fikk spørsmål om temaer man unngår i 2025, og 20 % svarte på dette. Svarene er fremstilt i separate ordskyer som viser de 150 mest brukte ordene med substansiell betydning i hver av undersøkelsene. Stoppord og generelle svar («politikk», «politisk») er utelatt.

Hvilke tema unngår folk å diskutere?

I 2025 stilte vi også et åpent spørsmål om det er tema folk unngår å uttale seg om offentlig. Tema som innvandring, religion og kjønnsidentitet nevnes oftest.

Innvandring/integrering og religion skiller seg ut som temaene flest beskriver at de unngår å uttale seg om. Blant dem som unngår innvandring, skriver mange om frykt for å bli anklaget for rasisme.

LHBT, kjønnsidentitet og Pride oppgis også relativt ofte som en tematikk man unngår å uttale seg om. Her bruker folk litt forskjellige ord om samme tema, det gjør at denne dimensjonen ikke kommer like godt fram i den illustrerende ordskyen.

I tillegg forekommer internasjonal politikk relativt ofte blant temaer respondentene beskriver at de unngår å si sin mening om offentlig. Blant dem som gir en begrunnelse, har svarene en annen karakter enn når temaet er innvandring og kjønnsidentitet. Her er det færre som fremhever «politisk korrekthet» og sosiale kostnader, og flere som nevner sakenes kompleksitet, egne kunnskapshull, eller i noen tilfeller, frykt for egen sikkerhet.

Ubehagelige kommentarer og trusler

Andelen som svarer at de selv har vært utsatt for ubehagelige kommentarer etter å ha ytret seg er stabil over tid, men litt flere svarer at de har vært utsatt for trusler i 2025.

I undersøkelsene har vi spurt respondentene om de, etter å ha deltatt i en diskusjon og uttrykt en mening offentlig, har vært utsatt for ubehagelige eller nedlatende kommentarer eller konkrete trusler. I 2015 og 2020 (halve utvalget) ble respondentene først spurt om de hadde «ytret seg» på ulike arenaer. I 2020 (halve utvalget) og 2025 fikk de først spørsmål om de hadde «gitt uttrykk for meninger om samfunn og politikk». Hvilket spørsmål de fikk først, har betydning for hvilke erfaringer de har.

Både i 2015 og 2020 svarte omtrent én av fire av de som hadde «ytret seg» at de hadde blitt utsatt for ubehagelige eller nedlatende kommentarer etter å ha deltatt i en diskusjon og sagt en mening offentlig. 5 % svarte at de hadde vært utsatt for konkrete trusler.

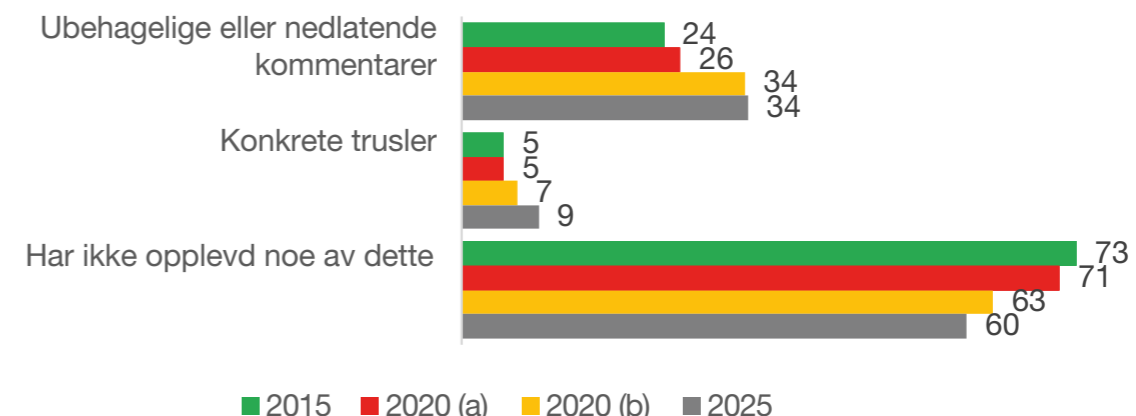
Flere svarte at de hadde slike opplevelser etter å ha uttrykt meninger om samfunn og politikk. Både i 2020 og 2025 svarte 34 % av disse at de hadde vært utsatt for ubehagelige eller nedlatende kommentarer, mens 6,5 (2020) og 9 % (2025) svarte at de hadde vært utsatt for konkrete trusler. Endringen fra 2020 til 2025 er statistisk signifikant.

Uansett hvordan spørsmålene er blitt stilt, var det i alle undersøkelsene et flertall som svarte at de ikke hadde opplevd noe av dette.

Noen gruppeforskjeller:

- Flere menn enn kvinner svarer at de har vært utsatt for ubehagelige eller nedlatende kommentarer (37 vs. 31 %) eller trusler (11 vs. 7 %).
- Flere unge under 30 år enn eldre over 60 år svarer at de har vært utsatt for ubehagelige eller nedlatende kommentarer (39 vs. 27 %) eller trusler (17 vs. 3 %).
- Noe av forklaringen er at flere menn enn kvinner, og flere unge enn eldre, jevnlig uttrykker meningene sine på internett og i sosiale medier (se tidligere resultater).

Figur 23. Etter å ha deltatt i en diskusjon og sagt en mening offentlig, har du opplevd noe av det følgende?

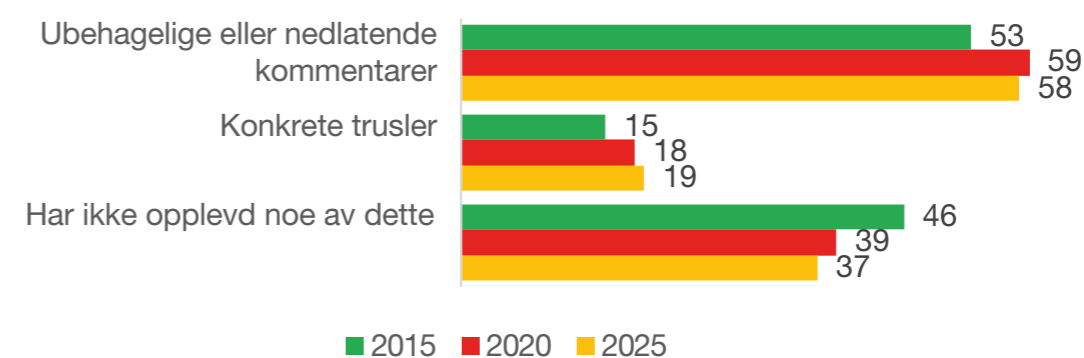

Tall i prosent. Minste n = 516 (2020 (b)). Endringen i andelen som har vært utsatt for konkrete trusler fra 2020 til 2025 er statistisk signifikant ($p < 0,05$). På spørsmålene om man selv har vært utsatt, er respondenter som aldri ytrer seg eller uttrykker meningene sine utelatt. I 2015 og 2020 (a) er denne avgrensningen basert på et spørsmål om man har «ytret seg gjennom ulike kanaler». I 2020 (b) og 2025 er det basert på et spørsmål om hvor ofte man gir uttrykk for meninger om samfunn og politikk på ulike arenaer.

Mange har observert at andre er utsatt

Etter spørsmålet om egne erfaringer, fikk alle respondenter spørsmål om de hadde observert at andre hadde blitt utsatt for ubehagelige kommentarer eller trusler. I alle undersøkelsene svarte mer enn halvparten at de hadde observert ubehagelige eller nedlatende kommentarer, mens 15-19 % svarte at de hadde observert trusler. Begge andelene økte fra 2015-20, men er stabile fra 2020-25.

Figur 24. Har du observert at andre har blitt utsatt for noe av det følgende på nettet?

Tall i prosent. Minste n = 2012 (2020). Endring fra 2015 til 2020 statistisk signifikant ($p < 0,05$), endring fra 2020 til 2025 ikke statistisk signifikant.

I ulike informasjonsbobler?

Forholder ulike deler av befolkningen seg til ulike mediekilder når de orienterer seg i aktuelle spørsmål? Etablerte medier er fortsatt i en særstilling, men sosiale medier er nå en like vanlig kilde til nyheter og debatt blant unge.

Nasjonale kringkastere og aviser er fortsatt de viktigste kildene til nyheter og debatt i befolkningen som helhet. Sosiale medier, internasjonale nyhetskilder og podkaster spiller en sekundær rolle. Alternative medier og nisjepublikasjoner på nett utgjør den minste gruppen.

Unge, lavt utdannede og kvinner bruker oftere sosiale medier som kilde, mens de nasjonale kringkasterne er mer brukt av eldre, høyt utdannede og menn.

Etablerte medier dominerer også i podkastuniverset. Når respondentene spesifiserer hvilke podkaster de lytter til, er om lag to tredeler knyttet til etablerte norske medier, som *Oppdatert* (NRK), *Aftenpodden* (Aftenposten) og *Giæver og gjengen* (VG). Den resterende tredelen er fordelt mellom etablerte engelskspråklige medier og uavhengige norskspråklige podkaster. De tradisjonelle mediene har særlig fotfeste blant de etablerte partienes velgere, men blant disse er det færrest blant de som stemmer Frp og KrF. Sp-velgerne har det klareste nasjonale fokuset.

De mer marginale velgergruppene skiller seg tydeligst ut. Småpartienes velgere (n = 76) har den høyeste andelen brukere utenfor de etablerte mediene. De som ikke stemmer (n = 52) forholder seg i minst grad til etablerte medier; for denne gruppen er sosiale medier den viktigste kilden. Sosiale medier er imidlertid en viktig kilde for velgere på tvers av det politiske spekteret.

Kun 4 % svarer at de ikke bruker noen av disse kildene, selv om det sannsynligvis er langt flere som ikke følger med på nyheter og debatt daglig. Spørsmålet har derfor sannsynligvis fanget opp mer generell mediebruk.

Figur 25. Hvilke av de følgende kildene bruker du daglig eller nesten daglig for å følge med på nyheter og debatt?

Andel som bruker kilden daglig eller nesten daglig (%)

	Menn				Kvinner			
	18-29	30-44	45-59	60+	18-29	30-44	45-59	60+
Nasjonale kringkastere (som NRK / TV2)	50	71	83	95	48	62	78	93
Nasjonale aviser (som VG, DN, Klassek., Vårt Land)	47	75	76	75	49	66	62	63
Lokal-/regionaviser (som Avisa Oslo, Bergens Tidende)	35	51	54	68	32	56	66	61
Sosiale medier (f.eks. TikTok, Facebook, YouTube)	45	38	37	34	57	46	37	37
Internasjonale nyhetsmedier	18	32	33	29	8	16	19	15
Podkaster om nyheter og debatt	16	25	16	9	12	18	15	12
Andre nettaviser og magasiner (som Filter Nyheter og Subjekt)	10	7	11	8	3	6	5	5
Alternative medier (som iNyheter.no og steigan.no)	12	3	8	6	4	2	3	3
n	183	230	331	419	224	220	263	343

Figur 26. Hvilke av de følgende kildene bruker du daglig eller nesten daglig for å følge med på nyheter og debatt?

Andel som bruker kilden daglig eller nesten daglig (%)

	Ap	FrP	H	KrF	Rødt	Sp	SV	V	MDG	Andre	Stemte ikke
NRK / TV2	82	69	77	65	74	81	86	83	80	71	40
Nasjonale aviser	69	67	78	72	56	59	63	78	67	55	43
Lokal-/regionaviser	63	54	54	54	50	58	57	56	51	50	32
Sosiale medier	36	43	34	31	49	42	46	39	41	62	46
Internasjonale medier	19	22	23	28	22	9	28	25	25	38	15
Podkaster	15	11	13	23	13	7	23	22	26	29	9
Andre nettaviser	5	8	6	8	8	6	8	6	8	17	9
Alternative medier	3	7	2	9	3	5	3	1	1	33	5
n	610	348	272	76	168	86	152	107	130	76	52

En nasjonal eller internasjonal offentlighet?

En tredel av befolkningen forholder seg til en internasjonal offentlighet, enten i sosiale medier, gjennom internasjonale nyhetsmedier, eller begge deler. Dette er vanligere blant menn enn kvinner.

To tredeler av befolkningen konsumerer bare eller mest norsk innhold på sosiale medier og i nyhetsmediene (grønn søyle). Av de som bruker sosiale medier til nyheter og debatt, ser omtrent en tredel like mye eller mest innhold på andre språk – noe som tilsvarer 13 % av befolkningen (oransje søyle). 22 % bruker internasjonale nyhetsmedier (rød søyle).

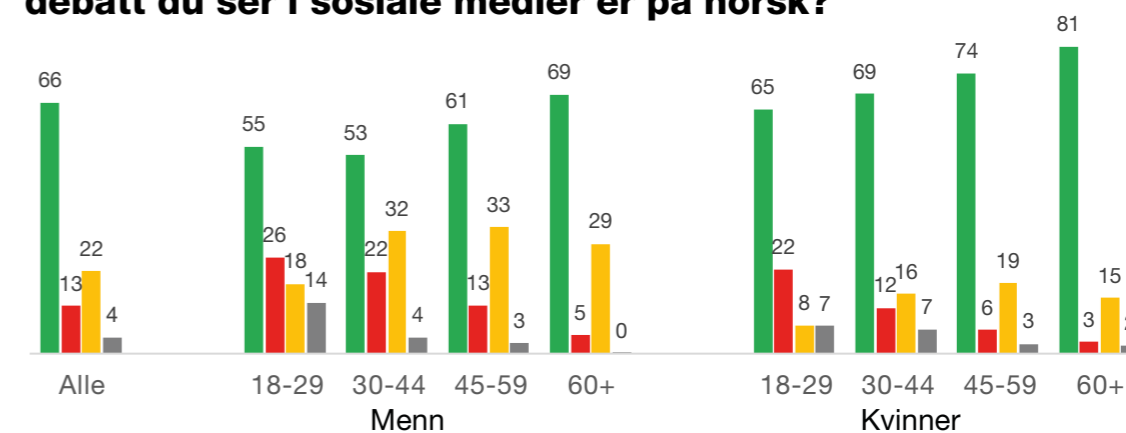
De som får mye informasjon på andre språk på sosiale medier har til dels andre erfaringer med og holdninger til informasjonskonteksten. Sammenlignet med de som får mest eller bare norsk innhold, har flere opplevd (9 % vs 4 %) eller observert (36 % vs 20 %) konkrete trusler. Signifikant flere er bekymret for at nyheter de ser er falske (34 % vs 27 %). Flere er også uenige i at norske medier dekker hele bredden av politiske meninger (38 % vs 22 %). Disse forskjellene (unntatt observerte trusler) vedvarer når vi kontrollerer for alder, kjønn og hvilke plattformer man bruker.

Noen gruppeforskjeller:

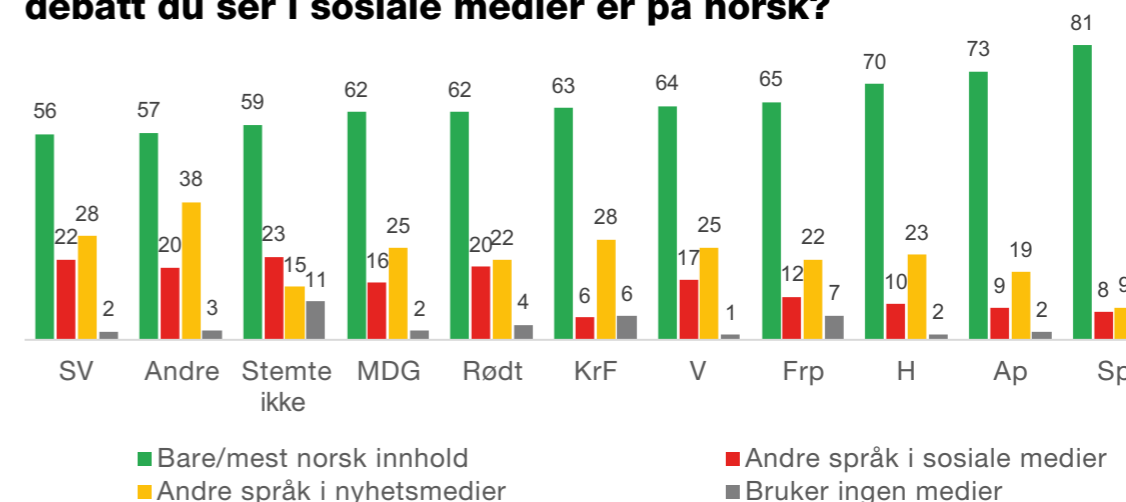
- Menn og yngre av begge kjønn ser oftere innhold på andre språk enn norsk i sosiale medier, mens menn over 30 år bruker oftere internasjonale nyhetsmedier. Samlet er eksponeringen for stoff på andre språk størst blant menn 30–44 år.
- Blant menn er det større overlapp mellom sosiale medier og internasjonale nyhetsmedier, mens unge kvinner i større grad får sitt internasjonale innslag via sosiale medier alene.
- Blant velgerne til H, Ap og Sp finner vi flest som nesten bare konsumerer norskspråklig innhold. I motsatt ende finner vi de andre partiene på venstresiden, de som ikke stemte, og småpartivelgere.
- Innhold på andre språk er vanligst blant hyppige brukere av *Youtube*, *Tiktok* og *X*, mens det er sjeldnere blant *Facebook*- og *Snapchat*-

brukere. Disse forskjellene vedvarer når vi kontrollerer for at alders- og kjønnssammensetningen er ulik på disse plattformene.

Figur 27. Omtrent hvor mye av innholdet om nyheter og debatt du ser i sosiale medier er på norsk?

Figur 28. Omtrent hvor mye av innholdet om nyheter og debatt du ser i sosiale medier er på norsk?

SLIK GIKK VI FRAM: De som brukte sosiale medier hyppig til nyheter og debatt fikk spørsmålet: «Omtrent hvor mye av innholdet om nyheter og debatt du ser i sosiale medier er på norsk?» I figuren er de som svarte «alt eller nesten alt på annet språk» (2 %), «det meste på annet språk» (10 %) og «omtrent like mye» (19 %) slått sammen. «Det meste på norsk» (39 %) og «alt eller nesten alt på norsk» (27 %) utgjør kategorien bare/mest norsk. De som krysset av for «internasjonale nyhetsmedier» som daglig kilde til nyheter og debatt vises som «andre språk i nyhetsmedier». Andelen summerer seg ikke til 100 % fordi man kan konsumere innhold på andre språk i begge kanaler.

Medier, meningsmangfold og deltakermangfold

Journalisters uavhengighet og bidrag til meningsmangfold

Et flertall mener at journalister lar seg påvirke av sitt politiske standpunkt og at de favoriserer kilder som mener det samme som dem selv. Mange mener likevel at de, tross dette, ønsker å bidra til større mangfold i mediedekningen.

Spørsmålene som måler befolkningens vurdering av journalisters uavhengighet har blitt stilt tilbake til 2013. Et flertall mener at journalister lar seg farge av sitt politiske standpunkt i alle undersøkelser til og med i 2025. Holdningene er noe mindre negative enn i 2013, men de er uendret fra 2020 til 2025.

I 2025 fikk halvparten av utvalget spørsmål om «journalister som jobber i redaktørstyrte medier», for å avklare om folk inkluderte journalister i alternative medier i sine vurderinger. Tillegget hadde ikke betydning for synet på politisk slagside, men ga mer positive vurderinger av journalisters vilje til å skape mangfold. Dette kan skyldes at «redaktør» forbindes med et tydeligere ansvar for mediets profil og samfunnsrolle.

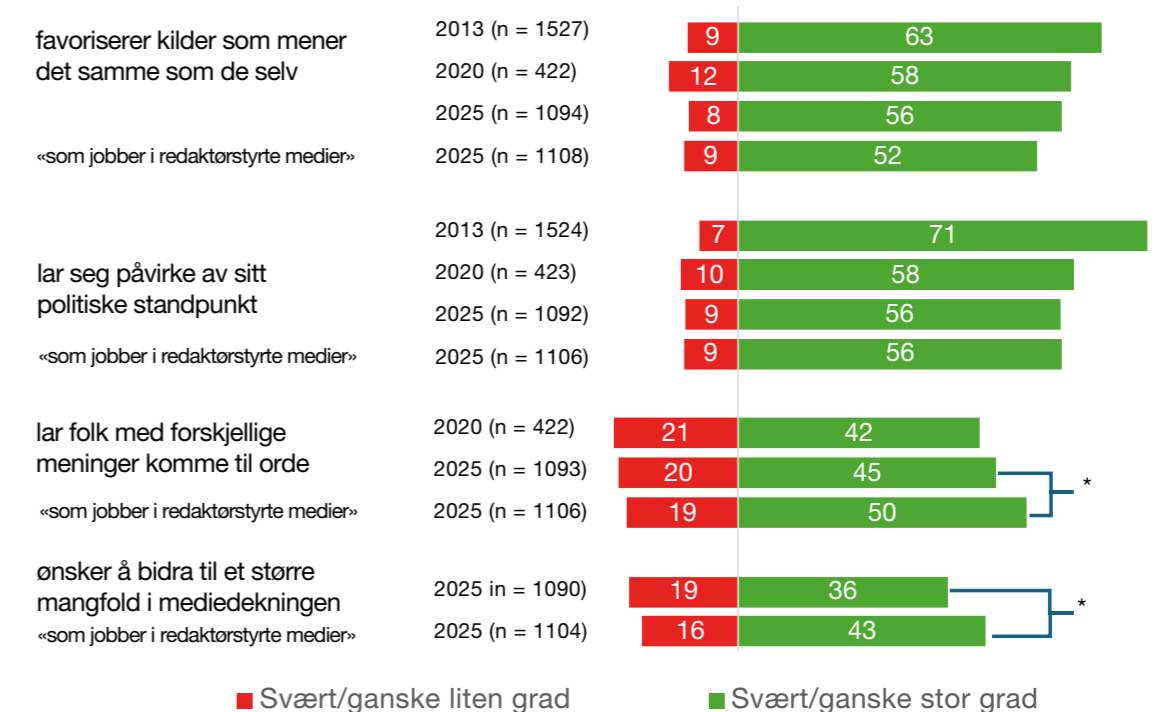
På et annet spørsmål uttrykker også flere tillit til «redaktørstyrte medier» i 2025 (45 %) enn de gjorde til «mediene» i 2020 (31 %), noe som kan tyde på at begrepet inngir større tillit. Det er ingen tydelige tegn til at velgere fra ulike partier reagerer forskjellig på begrepet.

Det er en klar sammenheng mellom oppfatninger av begrensninger i ytringsrommet og negative holdninger til journalister. For eksempel mener 86 % av dem som er helt enige i at politisk korrekthet er et stort problem i Norge at journalister lar seg påvirke av sitt politiske standpunkt.

Noen gruppeforskjeller:

- Velgere som stemmer Frp, KrF og småpartier utenfor Stortinget er mest kritiske til journalisters uavhengighet. 87 % av småpartivelgerne (n = 76), 75 % av Frp-velgerne (n = 346) og 70 % av KrF-velgerne (n = 76) mener at journalister lar seg påvirke av sitt politiske standpunkt.
- Til sammenligning ligger andelene blant velgere på venstresiden mellom 35 % (MDG, n = 130) og 52 % (Rødt, n = 167).

Figur 29. I hvilken grad tror du norske journalister...

*Signifikant effekt ($p < 0,05$). Analysen er vektet for alder, kjønn, utdanning og bosted. Helt/delvis enig og uenig slått sammen, «vet ikke» og «verken eller» er ikke vist.

Vurderinger av mediebildet

Mens vurderingene av norske journalister er stabile, blir bredden i norsk mediedekning vurdert mer positivt i 2025 enn i 2020. 41 % er nå enige i at norske medier dekker hele bredden av politiske meninger, opp fra 32 % i 2020.

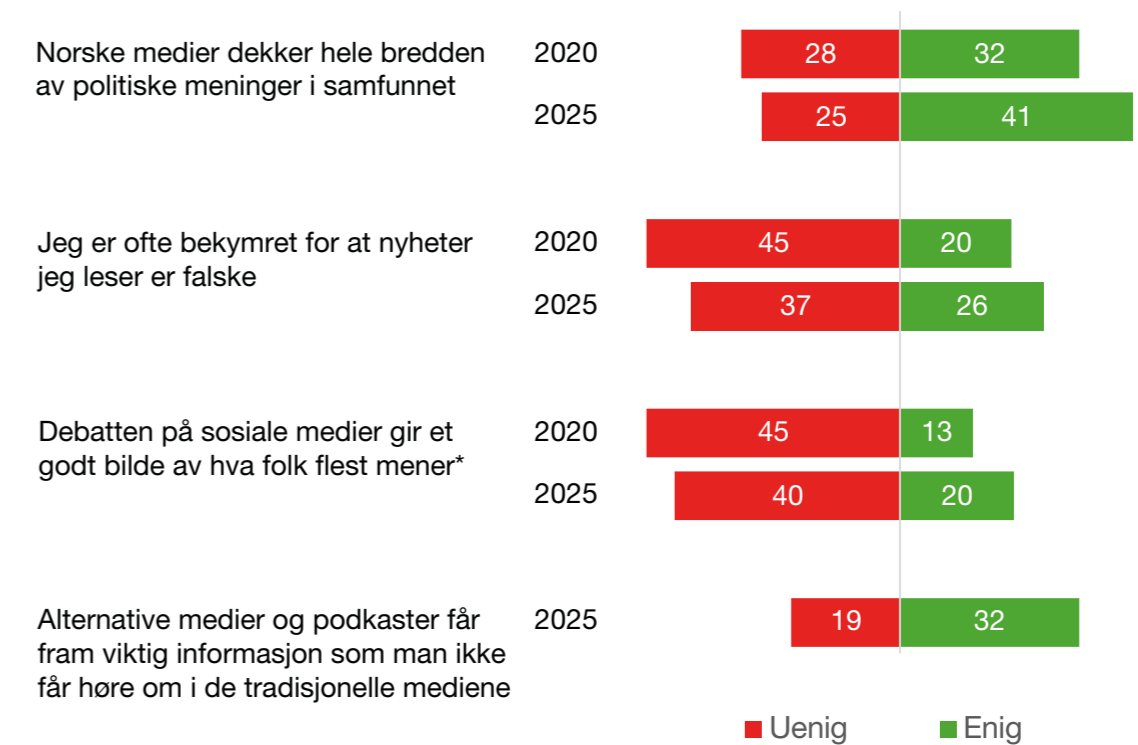
Én av fire er bekymret for falske nyheter, og andelen har økt siden 2020. 20 % mener i 2025 at debatten i sosiale medier gjenspeiler folkemeningen, en økning fra 13 % i 2020.

32 % mener at alternative medier og podkaster formidler viktig informasjon man ikke får i tradisjonelle medier, men mange har ikke tatt stilling. Dette spørsmålet var nytt i 2025.

Noen gruppeforskjeller:

- Vurderingen av bredden i mediedekningen har blitt mer positiv blant velgerne til nesten alle partier (unntatt KrF og småpartier utenfor Stortinget) og på tvers av kjønn og alder. Frps velgere er fortsatt skeptiske, men i mindre grad enn før.
- I 2020 var Frp-velgere klart mest bekymret for falske nyheter. Det er de fortsatt i 2025, men forskjellen til andre partiers velgere er mindre.
- Flest mener at debatten på sosiale medier gjenspeiler folkemeningen blant Frp-velgere (29 %), og færrest blant velgerne til Venstre, MDG og SV (11 %). Flere unge under 30 er enige (26 %). Slik var det også i 2020.
- Halvparten av menn under 30 mener alternative medier og podkaster tilfører viktig informasjon. Flest er enige blant velgerne til småpartiene (66 %), KrF (47 %) og Frp (45 %) og færrest blant SVs velgere (18 %).

Figur 30. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander?

* 2020: «Sosiale medier gir et dekkende bilde av hva folk flest mener om viktige saker.»
n = 2004-2009 (2020), 2195-2199 (2025). Analysen er vektet for alder, kjønn, utdanning og bosted. Helt/delvis enig og uenig slått sammen, «vet ikke» og «verken eller» er ikke vist.

Ytringsrom: Meningsmangfold – for lite rom for kontroversielle meninger?

Nordmenns syn på om det er rom for å ytre kontroversielle meninger har endret seg lite: Like mange som før mener politisk korrekthet er et stort problem.

I 2020 gjaldt dette fire av ti, samtidig som én av fire svarte at det politiske klimaet gjorde det vanskelig å si hva de mente. Dette var færre enn i tilsvarende undersøkelser i USA, men likevel en betydelig andel av befolkningen.

Fem år senere er det litt flere som er enige i at det politiske klimaet er begrensende, men bildet er i all hovedsak det samme som før, på tross av opphetede debatter i offentligheten om blant annet «woke» og kanselleringskultur.

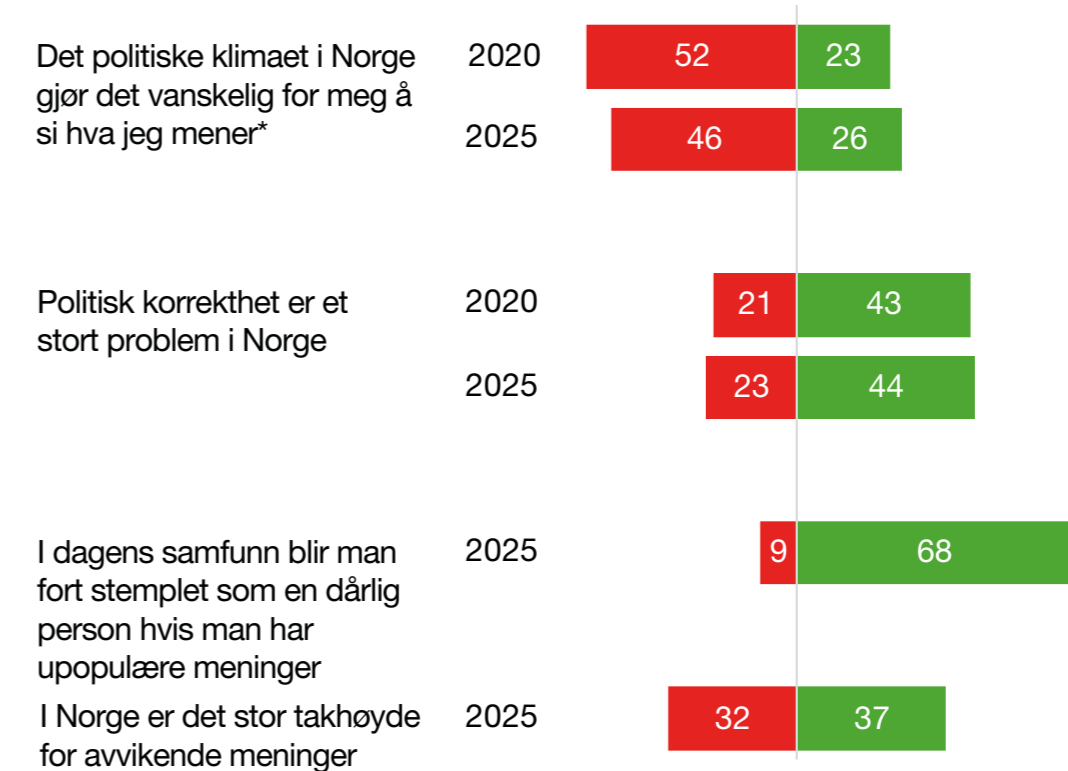
To nye spørsmål gir et noe motstridende bilde: Et stort flertall (68 %) mener man blir stemplet som en dårlig person for upopulære meninger, og bare 9 % er uenige. Samtidig er flere enige enn uenige i at takhøyden for avvikende meninger er stor.

Svarene på alle fire spørsmålene henger tett sammen. De som opplever politisk korrekthet, stempling og begrensninger i det politiske klimaet er stort sett uenige i at takhøyden er stor. Holdningene henger også sammen med vurderingen av informasjonsfriheten: De som mener ytringsrommet er begrenset er ofte kritiske til og har lav tillit til redaktørstyrte medier og journalister.

Noen gruppeforskjeller:

- Eldre vurderer ytringsrommet mer positivt enn yngre, mens menn mellom 30 og 60 er mest kritiske.
- Det er likevel større forskjeller mellom partiers velgere enn mellom kjønn og aldersgrupper, som vi viser på neste side.

Figur 31. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander?

*Statistisk signifikant endring 2020-2025. Analysen er vektet for alder, kjønn, utdanning og bosted. Helt/delvis enig og uenig slått sammen, «vet ikke» og «verken eller» er ikke vist. n = 2000-2004 (2020), 2196 (2025).

SLIK GIKK VI FRAM: I 2020 målte vi opplevde begrensninger i meningsmangfoldet ved hjelp av to påstander hentet fra en undersøkelse fra CATO Institute i USA: om det politiske klimaet gjør det vanskelig å si meningen sin, og om politisk korrekthet er et stort problem i Norge. I 2025 la vi til to nye påstander – én om «stempling» for upopulære meninger og én positivt formulert om stor takhøyde for avvikende meninger. De to spørsmålene som er gjentatt over tid blir slått sammen til en indeks og analysert på neste side.

Syn på meningsmangfold og politiske orienteringer

Velgere til høyre er fortsatt mer kritiske til vilkårene for meningsmangfold enn velgere til venstre. I 2020 var Frps velgere klart mest negative. I 2025 gir KrF-velgerne omtrent samme vurdering som Frp-velgerne, mens de som har stemt på partier utenfor Stortinget er de aller mest negative.

Endringen i «andre»-kategorien er stor og statistisk signifikant til tross for at det var få svar i denne gruppen i 2020. På venstresiden er det verdt å merke seg at Rødts velgere gir en mindre positiv vurdering av meningsmangfoldet enn tidligere.

Siden velgere flytter seg mellom partier, og andre saker enn ytringsfrihet styrer partivalg, kan det ha skjedd endringer i sammenhengen mellom politisk orientering og syn på ytringsrommet som partianalysen ikke fanger opp. Vi undersøker derfor sammenhenger mellom syn på ytringsfrihet og andre stridsspørsmål, og om disse sammenhengene har endret seg over tid. Figur 33 viser en slik analyse for 2020 og 2025. Mens de som var negative til innvandring og klimatiltak vurderte meningsmangfoldet klart mest negativt i 2020, er nå et bredere sett av politiske saker knyttet til negative vurderinger. Dette tyder på at ytringsrommet oppleves begrenset for flere sakskomplekser i 2025 enn tilfellet var i 2020.

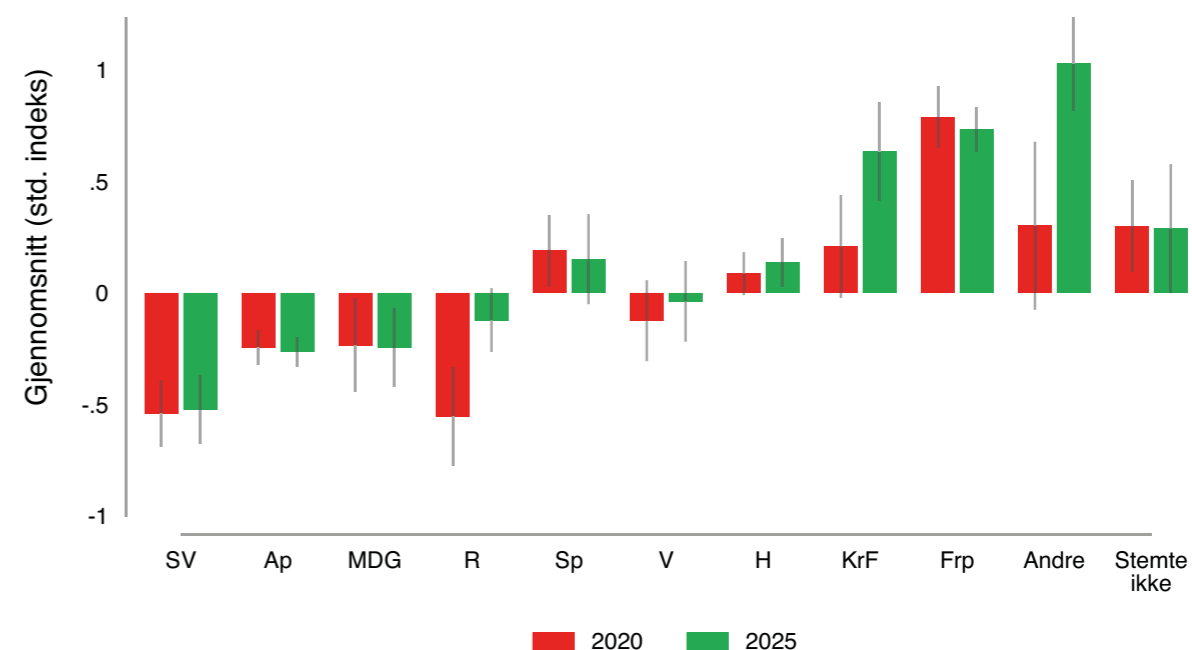
Opplevelsen av begrenset ytringsrom henger nå, i tillegg til innvandring og klima, sterkere sammen med kristenkonserverte verdier og høyreorientering i økonomisk politikk. Det er tegn til det samme for synet på likestilling, men her ble spørsmålene gjort mer spissede fra 2020 til 2025, noe som kan forklare endringen. De andre dimensjonene er målt likt på begge tidspunkter.

Vi finner også at disse konfliktlinjene ikke bare er sterkere korrelert med holdning til ytringsfrihet, men at samtlige korrelasjoner mellom konfliktlinjene er sterkere i 2025 enn de var i 2020. Når holdninger til ulike stridstema smelter sammen, regnes det som en indikator på ideologisk polarisering.

To nye holdningsspørsmål om utenrikspolitikk hang også tett sammen med syn på ytringsrommet. 11 % var enige i påstanden «USAs president, Donald Trump, får urettmessig mye kritikk». Av disse mente 73 % at

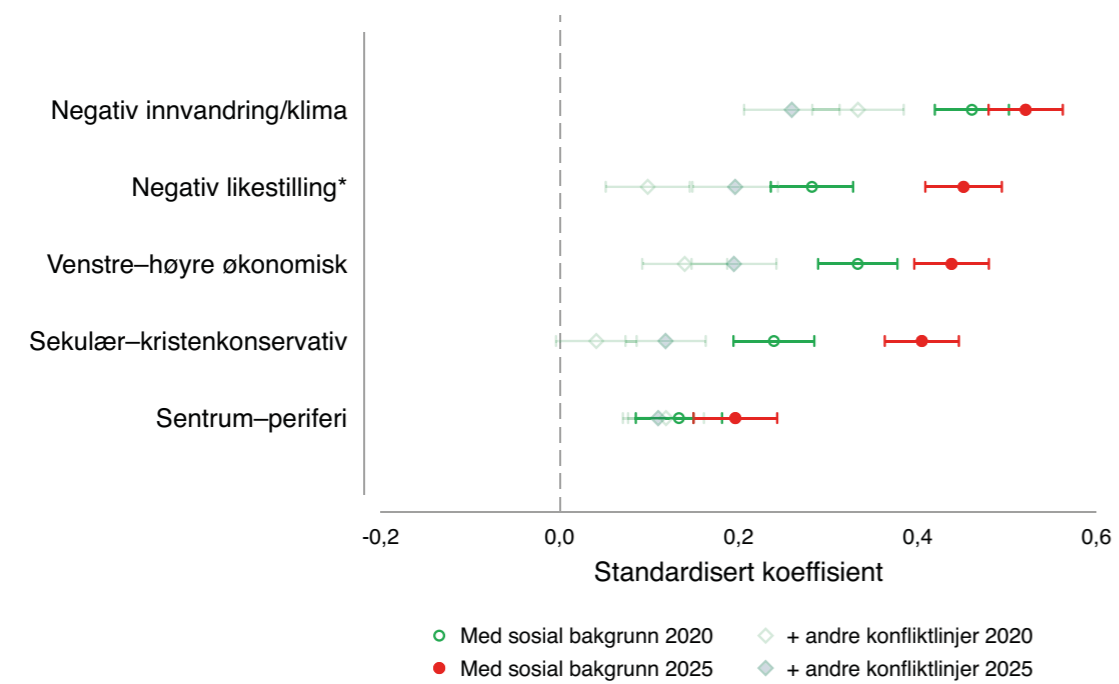
politisk korrekthet er et stort problem i Norge, og 66 % at det politiske klimaet hindrer dem i å si det de vil. Samtidig var de sjeldnere enn andre enige i at hatefulle ytringer på sosiale medier er et stort problem (31 %) (n = 231). De som var negative til økonomisk boikott av Israel ga lignende svar.

Figur 32. Meningsmangfold begrenset

Figuren viser avvik fra gjennomsnittet for 2020 og 2025 i standardavvik (verdien "0" på y-aksen er gjennomsnitt for hvert år). Indeksen for meningsmangfold er et standardisert gjennomsnitt (z-skår) av spørsmålene om «politisk korrekthet» og «politisk klima», det vil si kun spørsmålene som ble stilt begge år. «Vet ikke»-svar er gitt middelverdier. Analysen er vektet. Antall observasjoner (2020/2025): Ap (433/607), Frp (176/345), H (397/262), KrF (63/76), MDG (69/130), Rødt (71/167), Sp (130/85), SV (134/152), V (110/107), Andre (34/76), Stemte ikke (57/52).

Figur 33. Meningsmangfold begrenset

Indeksen for meningsmangfold er et standardisert gjennomsnitt (z-skår) av spørsmålene om «politisk korrekthet» og «politisk klima», det vil si kun spørsmålene som ble stilt begge år. «Vet ikke»-svar er gitt middelveier. Likestillingsindeksen ble målt ulikt i 2020 og 2025, noe som kan ha påvirket sammenhengene. Analysen er kontrollert for sosial bakgrunn (kjønn, alder, utdanning og bosted). De delvis gjennomsiktige markørene er i tillegg kontrollert for de andre konfliktlinjene som er målt. Konfliktdimensjonene er målt med fire spørsmål for innvandring/klima og to for de øvrige, der gjennomsnitt er beregnet og skalaene standardisert. Skillelinjene (med unntak av likestilling) ble identifisert gjennom faktoranalyser. For likestilling ble ulike spørsmål brukt i 2020 (om vi ikke er i mål med likestillingen, og om kjønnsforskjeller i yrkesvalg kan forklares biologisk) og 2025 (om arbeidet med likestilling bør føres videre, og om menn er undertrykt i Norge). Resultatene er derfor ikke fullt ut sammenlignbare, og skalaene er her beregnet som vektete indekser fra separate faktoranalyser på hvert tidspunkt. Spørsmålene bak hver dimensjon: Innvandring/klima: om innvandring truer norsk egenart, bør gjøres lettere (snudd), klimaendringene er menneskeskapte (snudd), og om miljøvern får for lite vekt (snudd). Venstre/høyre økonomisk: om offentlige tjenester bør privatiseres, og om det er rom for skatteletter. Sekulær/kristenkonserverativ: om homofile bør ha samme adopsjonsrett som heterofile, og om kristne verdier bør spille en større rolle. Sentrum/periferi: om Oslo-politikere forstår distriktene, og om statlige virksomheter bør flyttes ut.

Ytringsrom: Hatefulle ytringer og begrensninger i minoriteters deltakelse

Opinionen er delt i synet på om minoriteter har vanskeligere for å delta i samfunnsdebatten enn andre, men få er uenige i at hatefulle ytringer i sosiale medier er et stort problem.

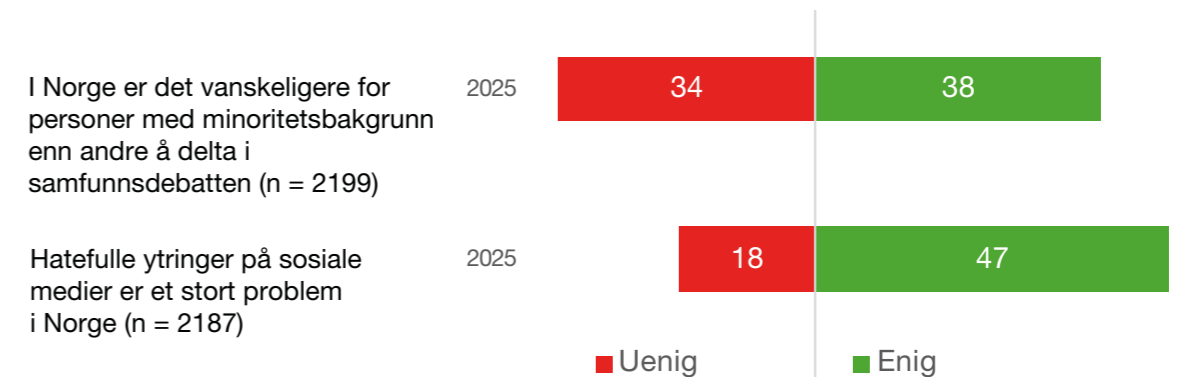
Ovenfor så vi at mange opplever ytringsrommet begrenset på grunn av hvilke meninger som anses akseptable. Andre kan oppleve at deltakelsen blir begrenset på grunn av ens bakgrunn. Ulike politiske ståsteder vil peke på ulike grupper som utestengt: det kan være kvinner eller menn, unge eller eldre, eller det kan være basert på sosial klasse eller bosted. Vi fokuserer på minoriteter i denne undersøkelsen fordi lovbestemmelsen om hatefulle ytringer (§ 185) er utformet for å beskytte personer mot grove ytringer basert på etnisitet, religion, seksuell orientering, eller funksjonsnedsettelse. Ett viktig formål er å ivareta minoriteters mulighet til å delta i samfunnsdebatten.

For å holde denne formen for begrensning atskilt fra meningsmangfold, som handler om hvilke standpunkter som får plass, omtaler vi dette som deltakermangfold. Vi måler det gjennom to spørsmål: om hatefulle ytringer på sosiale medier oppfattes som et stort problem i Norge, og om det er vanskeligere for personer med minoritetsbakgrunn å delta i samfunnsdebatten.

47 % mener hatefulle ytringer er et stort problem i Norge – omtrent på nivå med andelen som mener politisk korrekthet er et stort problem (44 %). Opinionen er delt i spørsmålet om minoriteter har vanskeligere for å delta: 38 % er enige og 34 % uenige. Svarene på de to spørsmålene henger nært sammen: Blant dem som mener hatefulle ytringer er et stort problem, er 52 % enige i at det er vanskeligere for minoriteter å delta, mot bare 18 % blant dem som er uenige.

Gruppene som opplever situasjonen som problematisk er et speilbilde av dem som mener manglende meningsmangfold er et problem: Kvinner opplever situasjonen som mer problematisk enn menn, og høyt utdannede mer enn lavt utdannede.

Figur 34. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander?

SLIK GIKK VI FRAM: I 2025 la vi inn to nye spørsmål for å fange oppfatninger om begrensninger i hvem som kommer til orde (deltakermangfold), i tillegg til hvilke meninger som oppleves å være tillatt (meningsmangfold) som vi presenterte ovenfor. Vi spurte om man oppfatter hatefulle ytringer på sosiale medier som et stort problem i Norge, og om man tror det er vanskeligere for personer med minoritetsbakgrunn enn andre å delta i samfunnsdebatten. Det er en tydelig sammenheng mellom svarene på de to spørsmålene (korrelasjon = 0,37), slik at de to spørsmålene kan kombineres i en indeks, slik spørsmålene for meningsmangfold også ble. I figur 35 blir respondentene delt i tre grupper ut fra svarene på de to dimensjonene. De som ligger under «lite/ikke begrenset» var mer uenige enn enige i påstandene (gjennomsnitt under 3 på en skala fra 1–5). De som ligger under «noe/svært begrenset» tenderte til å være enige (gjennomsnitt over 3), mens de med gjennomsnitt på 3 er plassert i en mellomposisjon.

Syn på deltakermangfold og politiske orienteringer

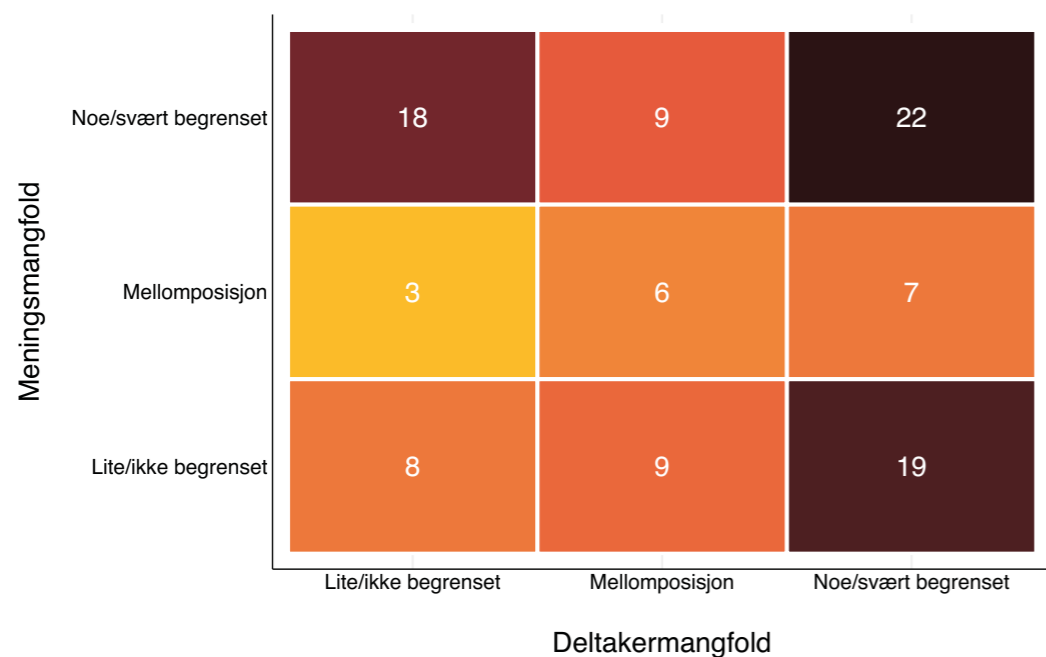
Mønstrene for deltakermangfold er langt på vei det motsatte av mønstrene for meningsmangfold: Velgere på venstresida opplever dette som et større problem enn velgerne på høyresida.

Sammenhengene med konfliktdimensjonene viser imidlertid at innvandrings- og klimaspørsmålet står i en særstilling på denne dimensjonen, ved at de som er positive til innvandring og klimatiltak i størst grad oppfatter hatefulle ytringer og begrensninger på minoriteters deltakelse som et stort problem.

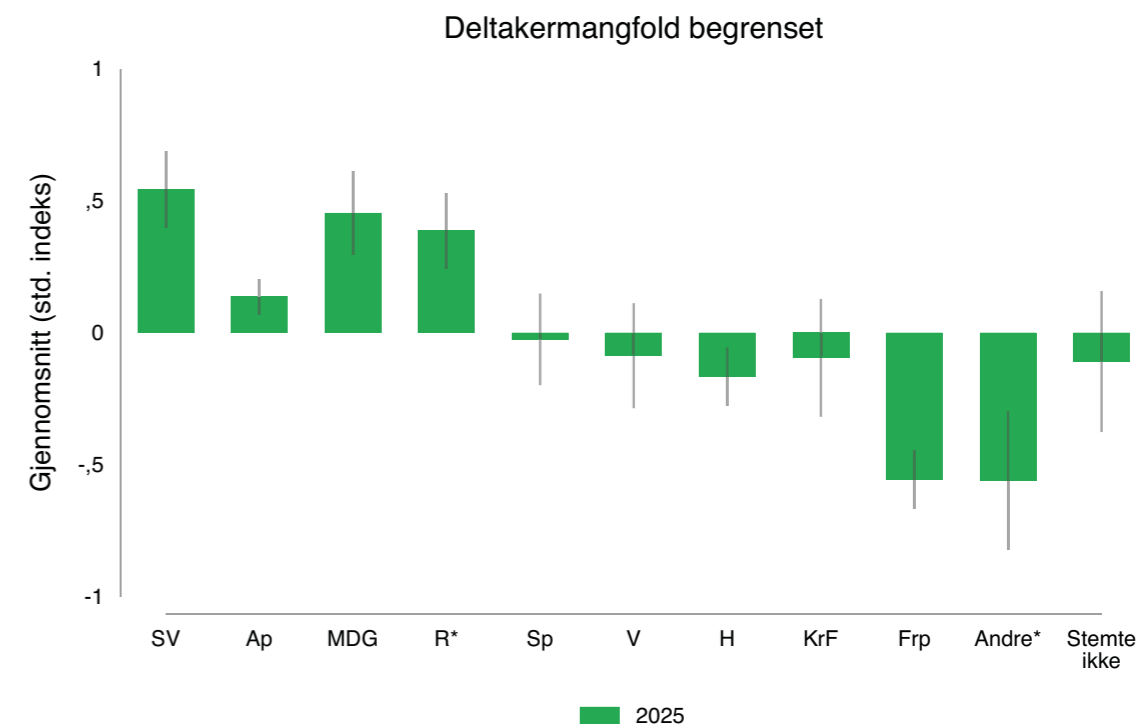
Er synet på menings- og deltakermangfold bare motsatte sider av samme sak? Figur 35 viser at svært få (8 %) mener at verken menings- eller deltakermangfoldet er begrenset. 22 % mener begge deler er begrenset. Dette er faktisk den vanligste posisjonen, og de to bekymringene er altså ikke gjensidig utelukkende.

De som ikke opplever begrensninger i deltakermangfold, opplever likevel oftest meningsmangfoldet som begrenset (18 %). Blant dem som opplever deltakermangfoldet som begrenset, er det derimot stor spredning i synet på om meningsmangfoldet også er det.

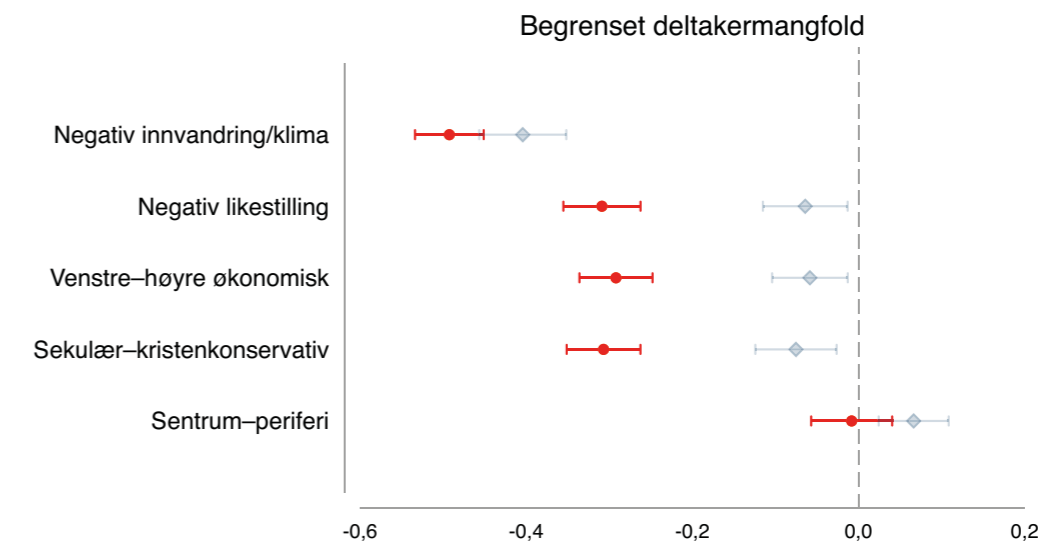
Figur 35. Syn på meningsmangfold og deltakermangfold

Figur 36. Syn på deltakermangfold og partipreferanse

Figur 37. Syn på deltakermangfold og holdninger til politiske stridsspørsmål

Analysen er kontrollert for sosial bakgrunn (kjønn, alder, utdanning og bosted). De delvis gjennomsliktige markørene er i tillegg kontrollert for de andre konfliktlinjene som er målt.

SLIK GIKK VI FRAM: Indeksen for deltakermangfold er et standardisert gjennomsnitt (z-skår) av spørsmålene om hvorvidt det er vanskeligere for minoriteter å delta, og om hatefulle ytringer på sosiale medier er et stort problem. «Vet ikke»-svar er gitt middelveier. Nullpunktet på y-aksen i figur 36 tilsvarer gjennomsnittet for indeksen. Antall observasjoner i figur 36 (2025): Ap 605, Frp 344, H 264, KrF 75, MDG 130, Rødt 167, Sp 84, SV 152, V 107, Andre 75, Stemte ikke 52.

Trusselsituasjonen – Norge i verden

Akseptable inngrep ved terrorangrep

Hvilke begrensninger i individuelle friheter kan aksepteres i en kritisk situasjon, som et terrorangrep? Svarene viser at aksepten for slike inngrep har falt siden 2013.

Mulige forklaringer kan være at 22. juli var friskere i minnet da spørsmålene ble besvart i 2013, samt økende bevissthet om dagens teknologiske muligheter for masseovervåkning. Fortsatt er det likevel flere som støtter ulike inngrep fra myndighetene, enn som motsetter seg dem.

Det er tydelig svekket støtte til tiltak knyttet til overvåkning: telefonavlytting, overvåkning av e-post og innhenting av informasjon fra sosiale medier. Fire av fem aksepterte telefonavlytting i 2013, mot halvparten i 2025. Opinionsendringen er aller størst når det gjelder svært inngripende tiltak, som å holde personer i forvaring på ubestemt tid uten å stille dem for retten. Her har opinionen snudd. Mindre inngripende tiltak, som å sperre av områder rundt bygninger, har fortsatt nesten unison støtte.

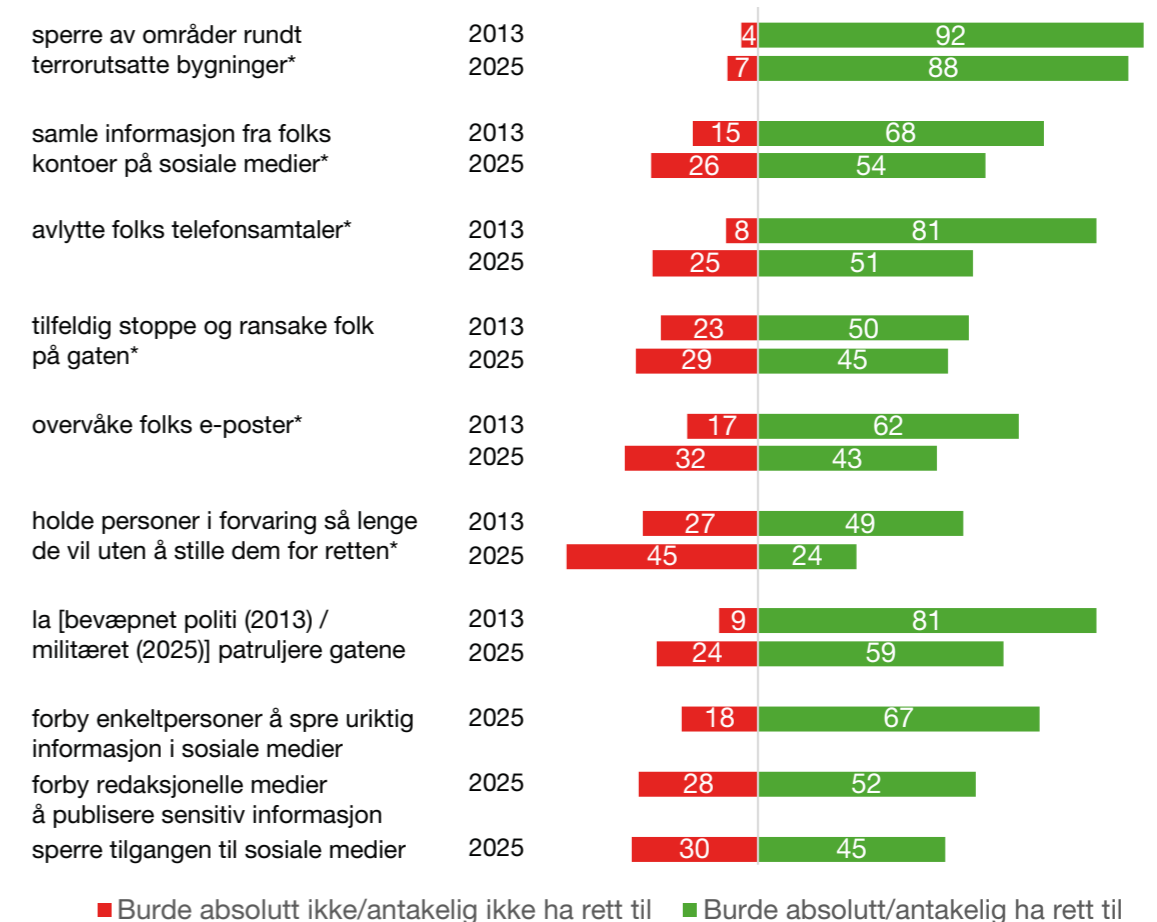
Selv om støtten synker, er fortsatt flere positive enn negative til nesten alle tiltakene som nevnes dersom det er mistanke om terror. Vi finner lav skepsis til overvåkning også på andre spørsmål som ikke nevner terror. 42 % er positive og 20 % negative til «At myndighetene tar i bruk nye verktøy for å overvåke sosiale medier». Få (19 %) er enige i påstanden «jeg frykter at myndighetene overvåker det jeg sier på nettet», mens 54 % er uenige.

I 2025 stilte vi tre nye spørsmål: Sammenlignet med de øvrige tiltakene mener mange (67 %) at det er akseptabelt å forby individer å spre uriktig informasjon, 52 % støtter at myndighetene kan forby pressen å publisere sensitiv informasjon og 45 % å sperre tilgangen til sosiale medier.

Noen gruppeforskjeller:

- Gjennomsnittlig støtte for inngrep er størst blant de over 45 år av begge kjønn og minst blant yngre menn.
- Det er store forskjeller mellom velgerne til ulike partier, særlig på spørsmålene som gjelder politiet og militærets fullmakter. Velgerne til Frp på den ene siden og Rødt, SV, Venstre og MDG på den andre utgjør ytterpunktene. For eksempel mener 48 % av Frp-velgerne at personer skal kunne holdes i forvaring så lenge myndighetene vil, mot rundt 10 % av velgerne til Venstre, MDG, Rødt og SV.

Figur 38. Tenk deg at myndighetene hadde mistanke om at et terrorangrep var nært forestående. Synes du myndighetene burde ha rett til å...

* Statistisk signifikant endring 2013-2025. n = 689-691. Analysene er vektet.

Ulik støtte ved ulike trusler?

Aksepten for inngrep påvirkes av typen trussel samfunnet står overfor. Det er betydelig mindre støtte for inngrep ved mistanke om en stor, ulovlig demonstrasjon, enn ved et mulig terrorangrep.

I 2025 introduserte vi to nye scenarier i tillegg til terrorangrep: Et cyberangrep og en stor, ulovlig demonstrasjon. Hver respondent svarte bare på spørsmål knyttet til ett av scenariene.

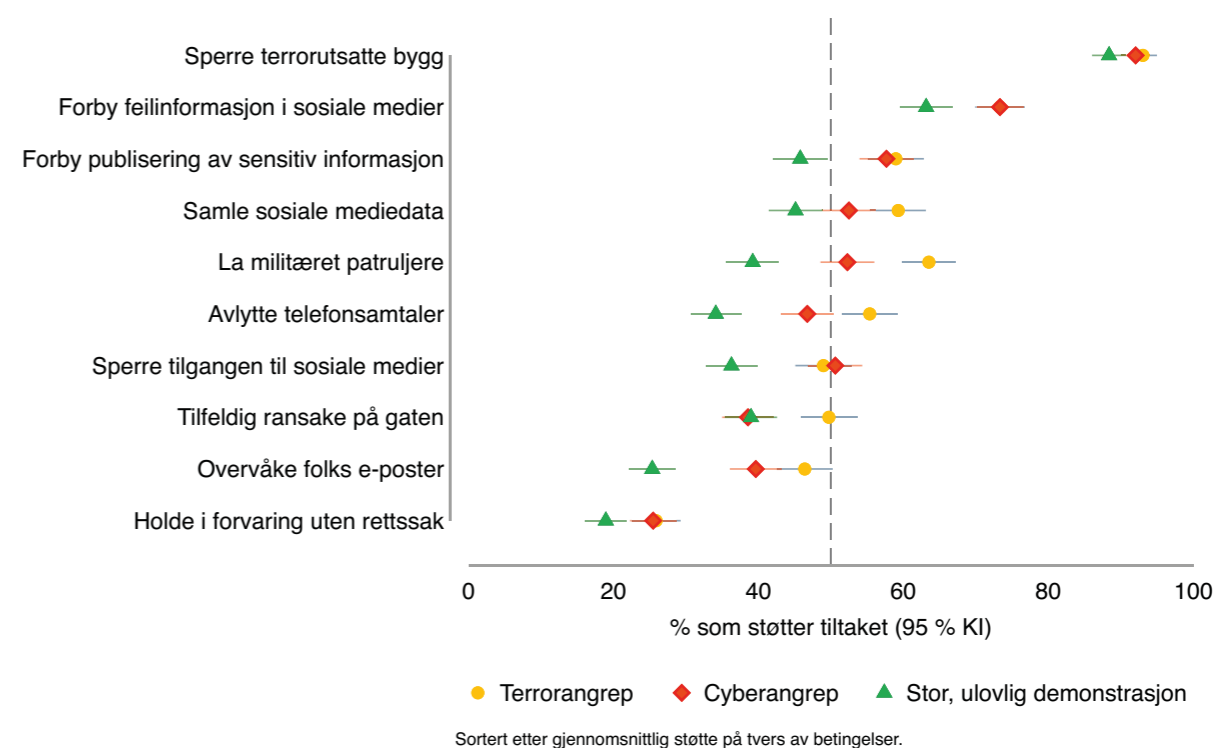
Gjennomgående var støtten til inngrep lavere ved et cyberangrep, og klart lavest ved en ulovlig demonstrasjon. I demonstrasjonsscenarioet var det bare forbud mot feilinformasjon og avsperring av bygg som fikk støtte fra mer enn et mindretall.

Forskjellen mellom terror- og cyberangrep var mindre, og bare statistisk signifikant for omtrent halvparten av tiltakene.

Noen gruppeforskjeller:

- Vi finner mindre forskjeller mellom undergrupper i befolkningen for cyberangrep og demonstrasjoner enn for terrorangrep.
- Frp-velgere skiller seg ikke ut på samme måte som i terror-scenariet. Ved en ulovlig demonstrasjon er velgerne til Rødt, SV, MDG og småpartier utenfor Stortinget mest negative til inngrep.

Figur 39. Støtte til overvåkingstiltak etter scenario

n = 689-691 for terrorangrep, 757-758 for cyberangrep, 746-747 for stor, ulovlig demonstrasjon. Analysene er vektet.

Bekymring

Til slutt stilte vi et sett spørsmål om hva nordmenn er mest bekymret for når det gjelder vilkårene for demokrati og ytringsfrihet. Flest er bekymret for tilgangen til korrekt informasjon, utenlandsk påvirkning og økende mistillit til myndighetene.

Svarene preges av urolige tider: Framvekst av kunstig intelligens, geopolitisk utrygghet og økt oppmerksomhet om utenlandsk påvirkning og desinformasjon.

Et flertall er bekymret for at det blir vanskeligere å vite hva som er sant og usant. Rundt halvparten peker på svekket tilgang til pålitelig informasjon, utenlandsk påvirkning og økende mistillit til myndighetene. På et beslektet spørsmål er 58 % enige i påstanden «desinformasjon fra utenlandske aktører truer det norske demokratiet», mens bare 11 % er uenige.

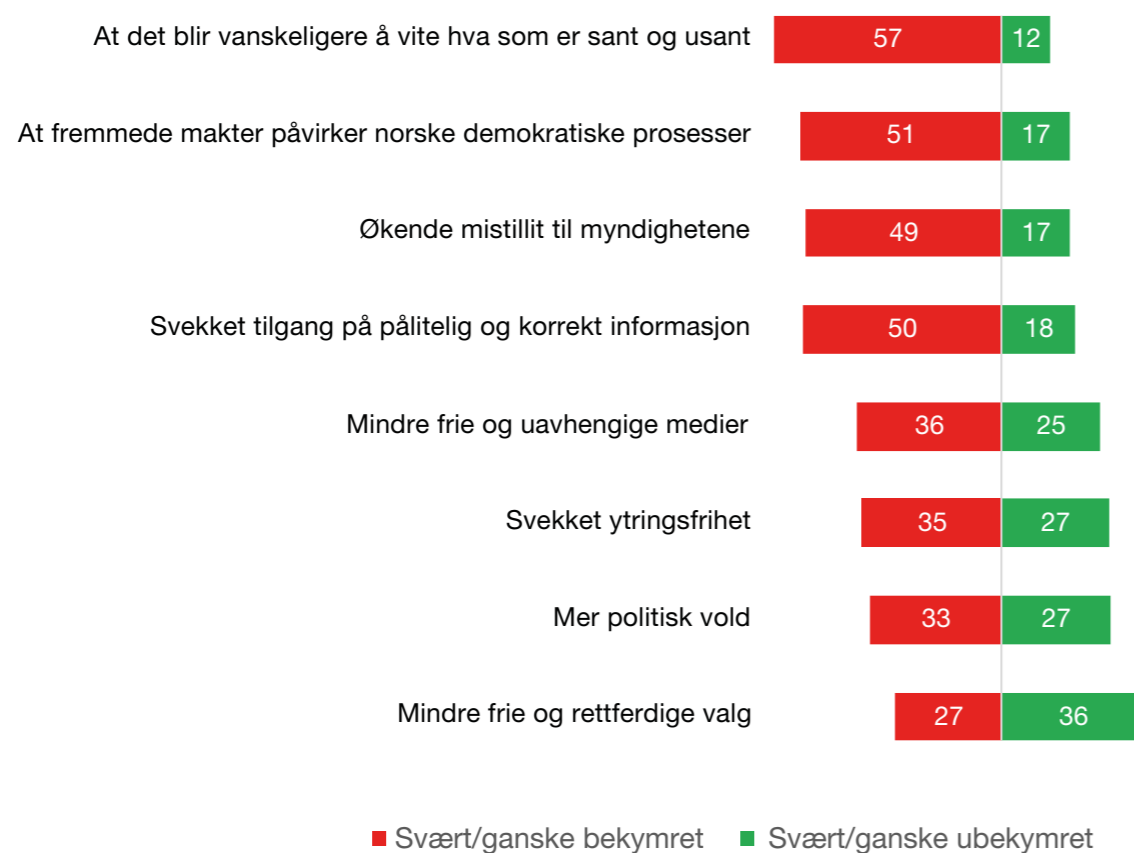
En faktoranalyse viser at de fire spørsmålene øverst i figur 40, som handler om sannhet, tillit og informasjonskvalitet, utgjør én underliggende dimensjon. Bekymringen for disse forholdene er i stor grad tverrpolitisk, med Ap-velgere noe mindre bekymret enn gjennomsnittet. Det er bare små forskjeller etter kjønn, alder og utdanning.

Et annet sett spørsmål gjelder demokratiets institusjoner og friheter: pressefrihet, uavhengige medier, ytringsfrihet og valgsystemet. Også disse svarene var korrelerte og utgjorde en egen dimensjon. Spørsmålet om politisk vold var ikke tydelig knyttet til noen av de to dimensjonene.

Andelen som er bekymret for disse forholdene er lavere, mellom en firedel og en tredel, og mer avhengig av politisk ståsted. Frp-velgere, velgere til småpartier utenfor Stortinget og de som ikke stemmer, er mest bekymret for svekket ytringsfrihet og trusler mot valgsystemet.

At færre er bekymret for disse truslene betyr ikke at man synes de er mindre alvorlige – den lavere andelen gjenspeiler trolig at truslene oppfattes som mindre akutt tilstede nå.

Figur 40. Hvor bekymret eller ubekymret er du for at det følgende skal skje i Norge fremover?

n = 450-451. Analysene er vektet.

Trusler mot ytringsfrihet og samfunnsdebatt – med folks egne ord

Bildet av at folk er mer bekymret enn før styrkes av svarene de gir når de får anledning til å beskrive hva de mener er de største truslene mot ytringsfrihet og offentlig debatt med egne ord.

Spørsmålene med åpne svarkategorier ble stilt i både 2020 og 2025. I den siste undersøkelsen peker flere enn før på desinformasjon, fiendtlig påvirkning og svekkelse av demokratiet som hovedtrusler.

Noen hoveddimensjoner for bekymring går igjen både i 2020 og 2025. Én slik dimensjon rommer dem som trekker fram politisk korrekthet, «woke» og selvsensur når de blir spurt om å beskrive det de mener er hovedtruslene mot ytringsfrihet og samfunnsdebatt. Samtidig peker, som tidligere, en annen gruppe i motsatt retning på netttroll, hets, trusler og et ekstremt debattklima på sosiale medier som den store trusselen.

Noen er også bekymret for begge type fenomener, både for trange meningskorridorer og ekstreme ytterposisjoner og hets på sosiale medier.

I 2025 framtrer imidlertid en helt ny dimensjon i svarene, knyttet til bekymring for samfunnssikkerhet og demokrati. Nå peker mange flere enn før på desinformasjon, fiendtlig påvirkning og global svekkelse av demokratiet som hovedtrusler for ytringsfrihet og samfunnsdebatt. Flere skriver ganske enkelt: Trump! En del peker også på trusselen fra kunstig intelligens.

Samtidig er det viktig å nevne at respondentene, når de skriver fritt, peker på mange andre bekymringer som ikke danner noe klart mønster eller tyngdepunkt: Alt fra at det norske demokratiet ikke fungerer slik som det skal og at politikere ikke er til å stole på til bekymring for konspirasjonsteorier og manglende kildekritikk og videre, til rasisme, ekstremisme og religiøs konservatisme. Det er også en god del som svarer vet ikke på dette spørsmålet.

Vi ser imidlertid gjennomgående, uansett type bekymring, uttrykk for mer alvorlig uro, økende sinne og frustrasjon, og mer følelsesladde svar enn det vi har sett tidligere.

Noen typiske svar på spørsmål om trusler mot ytringsfrihet og samfunnsdebatt, sortert etter tema

Politisk korrekthet og «woke»

- «Å bli kalt rasist for den minste ting.»
- «Ønsket om politisk korrekthet.»
- «Vi er for redde for å bli hengt ut som rasister/homofobe/være politisk ukorrekt/klimaversting/føle skam.»
- «Woke! Pride! Venstresiden, som ikke takler andre meninger. For da er man høyreekstrem!!»
- «Woke og islam.»
- «Woke kultur. Hatefulle ytringer mot mennesker som bruker ytringsfriheten fritt. Uthenging på sosiale medier. Sosiale medier som den nye domstolen. Woke!»
- «Trues til taushet.»
- «Stillhet i frykt for at noen blir krenket.»
- «Sosiale reaksjoner.»

Ekstreme ytringer, hets og trusler

- «Ytringer av rasistiske og krenkende holdninger som forhindrer minoriteter i å ta del i debatten.»
- «Usaklige og truende ytringer.»
- «Usaklige debatter, med hån og trusler. Ytterliggående pressgrupper med stor påvirkning i sosiale medier.»
- «Ytringer på sosiale medier.»
- «Trusler på sosiale medier og stadige falske nyheter. Ytterliggående synspunkter.»
- «Ytterliggående politiske grupper.»
- «Ytterliggående meninger og ekstremisme.»
- «Usaklige debatter, med hån og trusler | Tøffere debattklima og politisk korrekthet.»
- «Sosiale medier som polariserer debatten.»

Desinformasjon og fiendtlig påvirkning

- «Utviklingen av Trumps USA.»
- «Udemokratiske styresett.»
- «Totalitære regimer og ekstrem politisk korrekthet.»
- «Trump!»
- «Utenlandske aktører.»
- «Utenlandsk påvirkning.»
- «Sosiale medier.»
- «Utenlandsk påvirkning.»
- «Usann informasjon og AI.»
- «Teknologi og stater med onde hensikter.»
- «Spam og KI generert rot som prøver å overbevise og ødelegge.»
- «Usikkerhet rundt om informasjon er sant, KI-genererte bilder og videoer. Teknologisk kontroll over informasjon – KI-generert innhold.»
- «Sosiale medier og KI-video.»

SLIK GIKK VI FRAM: Svarene er basert på to varianter av et åpent spørsmål, som ble stilt i 2020 og 2025. Utvalget i undersøkelsen ble delt tilfeldig i to. Den ene halvparten fikk spørsmål om hva de mener «er den største trusselen mot ytringsfriheten i dag», mens den andre halvparten fikk spørsmål om hva de mener «er den største trusselen mot samfunnsdebatten i dag». I 2020 svarte 74 % av respondentene på spørsmålet, i 2025 svarte 72 %. Det er altså ikke alle som tok seg tid til å svare, og man kan anta at de som svarer er de som er mest engasjert – og kanskje mest bekymret. Vi har foretatt en kvalitativ analyse og en grov kategorisering som viser hovedmønstre i svarene.

Uro under en stabil overflate?
Befolkningens syn på ytrings-
og informasjonsfrihet 2025
© Audun Fladmoe, Dag Wollebæk,
Kjersti Thorbjørnsrud, Ella Hegna Eggen
Editering og form: Gösta Flemming, Johan Lindberg
Illustrasjoner side 32 og 61: Peter Varhelyi
Utgiver: Stiftelsen Fritt Ord, 2026
ISBN 978-82-692559-4-2

FRITT ORD